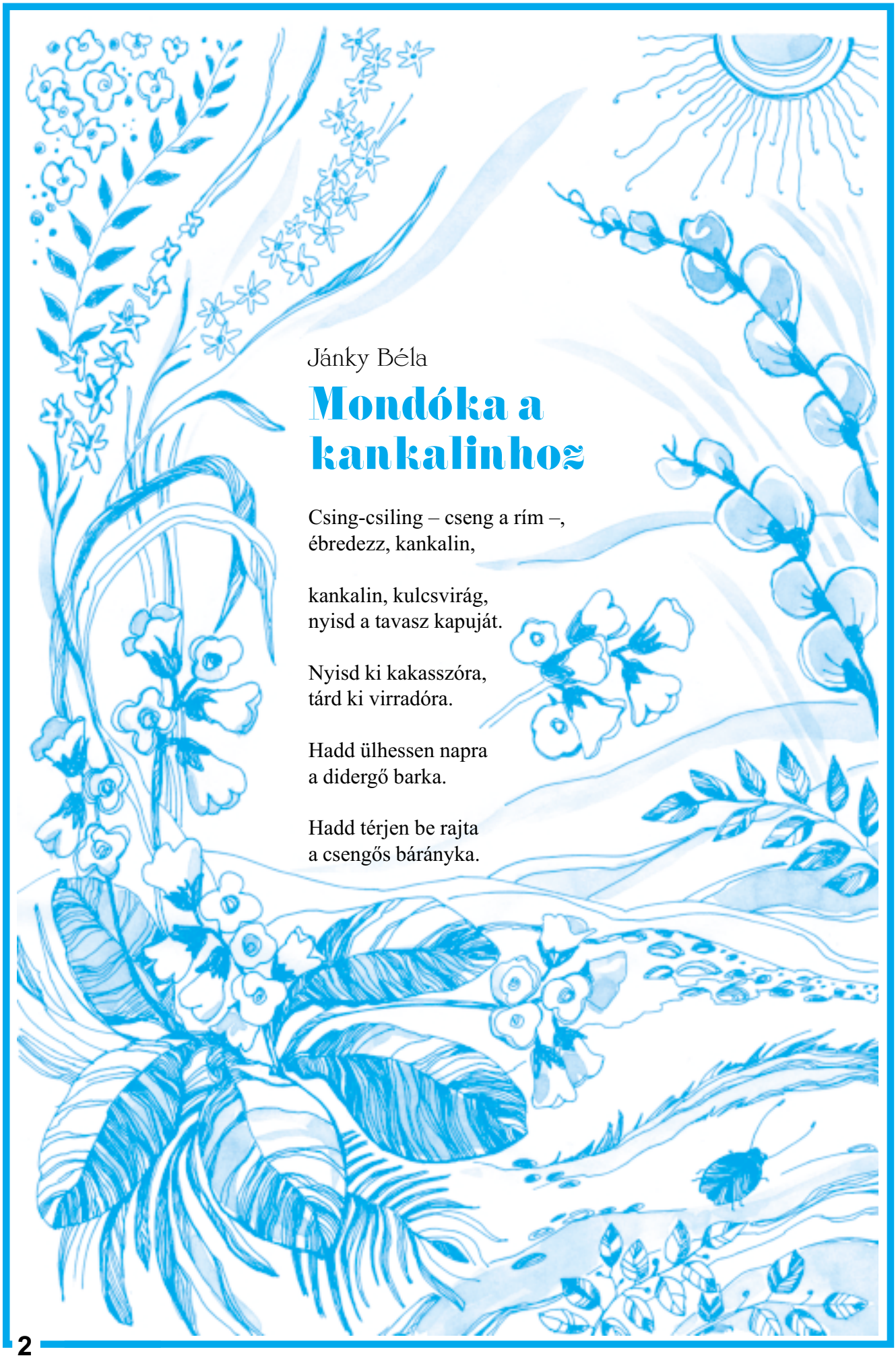

Jánky Béla

Mondóka a kankalinhoz

Csing-csiling – cseng a rím –,
ébredezz, kankalin,

kankalin, kulcsvirág,
nyisd a tavasz kapuját.

Nyisd ki kakasszóra,
tárd ki virradóra.

Hadd ülhessen napra
a didergő barka.

Hadd térjen be rajta
a csengős bárányka.

Tóth Elemér

Húsvétra

Az orgona kivirágzott,
vizet kapnak ma a lányok.
Licsi-loccs!

Ketten így,
ketten úgy,
keressük meg,
hol a kút.
Licsi-locsi, loccs!

Nyargaló kis ménes –
fiúcsapat vágtat erre,
mind éhes.

Húsvétra –
álljatok
karéjba.
Kell-e tojás
s más efféle
portéka?

Ölbey Irén

Húsvéti vers

Arany kocsin sok száz hímes,
mellette egy tapsifüles.

Az a nyuszi hímest árul,
jobbra bámul, balra bámul.

Megkérdezi kis Katica:
„Hogy a hímes, kis nyuszika?”

„Neked, Kati, ingyen adom,
mert jó voltál mindig nagyon.

S húsvét napján majd ha jönnek
Jankóék és megöntöznek,

ne sajnáld tőlük a hímest!
S nyuszi komát mindig szeresd!”

Csanádi Imre

Húsvétos

Most virradtunk víg órára,
hímes húsvét hajnalára,
húsvét hajnalt köszönteni,
lányt az ágyból kiönteni.

Lányok, lányok, ugorjatok,
nehogy szégyent most valljatok;
meleg paplant lerúgnotok:
köszöntőt kell fogadnotok.

Isten ments, hogy dézsaszámra
kútvizet zúdítsunk lányra:
más szokásra kell már szokni –
illatszerrel locsolkodni.

Lányok, lányok, illatoztok,
de csak úgy, ha tojást hoztok.
Hímes tojást, néhány szép szót, –
dehogy várunk egyéb cécót!

Weinrauch Katalin

A segítő napocska

Sűrű, apró szemű hó kavargott, a szél vadul orgonált, cibálta a fák ágait. Kata szomorúan állt az ablak előtt: legszívesebben behunyta volna a szemét, hogy ne lássa az odakint szenvedő világot, de a szél időről időre megzörgette az ablaküveget, és a kislány arra gondolt, talán neki kopog valaki. Orrocskáját az üveghez lapítva újra és újra kitekintett.

– Szegény fák! Hogy reszketnek ágaikon a rügyek... Szegény virágok! Milyen mélyre hajtják fejüket a rájuk omló hó alatt... Szegény madarak! Hogy dideregnek... – tűnődött Kata tehetetlenül. Aztán szemrehányóan hozzágondolta: – Te vagy az oka, haszontalan és gonosz április!

Ha még tél lenne, természetes lenne, hogy havazik és tombol a szél. De már tavasz van, legalábbis a naptár szerint!

Tegnap reggel, amikor iskolába indult, elő kellett vennie a téli anorákot, a kapucnit pedig a fejére húzni, hogy meg ne fázzon. Elkelt volna a csizma is, de azt csak azért se vette fel! Meleg zokniba bújtatta a lábát a vastag talpú sportcipőben, amelynek sarkával dühösen tördelte szét a tócsák jegét a járdán. A Tavaszra, a szeszélyes áprilisra haragudott, mert úgy érezte, becsapja és megcsúfolja az embereket, a természetet.

Pár nappal ezelőtt a Napocska melengető sugarainak csábítására már hóvirágok csengettyűztek a kerti fák alatt, kivirított az ibolya is, és az apró, sárga kásavirág nevető arca tette még színesebbé a kerti szőttest. Aztán jött az éjszaka, a kíméletlen hideg, a szél jeges lehelete...

– Mi lett a virágaimmal? – aggodalmaskodott Kata a biztonságot nyújtó, meleg szobában. – Ki kellene menni és megnézni, de ha mind halott, úgysem tudok rajtuk segíteni...

Bekapcsolta a tévét, de nem telt benne öröme, mint ahogy a kinyitott könyvben sem.

– Sokkal jobb az iskolában! – gondolta. – Ott van kivel beszélgetni, a szünetben játszani lehet, és közben elfeledkezem az undok, hideg tavaszról. De ma szombat van, nincs iskola, anya elment apával bevásárolni, mert jön a húsvét. Engem nem vittek magukkal, nehogy megfázzak és beteg legyek az ünnepre... Nagyi szerint a húsvét a legszebb tavaszi ünnep. Hát... Az idei húsvét inkább téli ünnep lesz, és cseppet sem szép...

Katáéknál szokás szerint minden évben nyuszi hozta a hímes tojást és a kerti bokrok alá szénából rakott fészekbe tette. Kata pontosan tudta, hogy a tojásokhoz a nyuszinak nem sok köze volt, mégis belement a játékba; úgy tett, mintha nem tudná, ki csempészte oda a csokitojást, csokinyuszit. Hisz kedves, szép hagyomány!

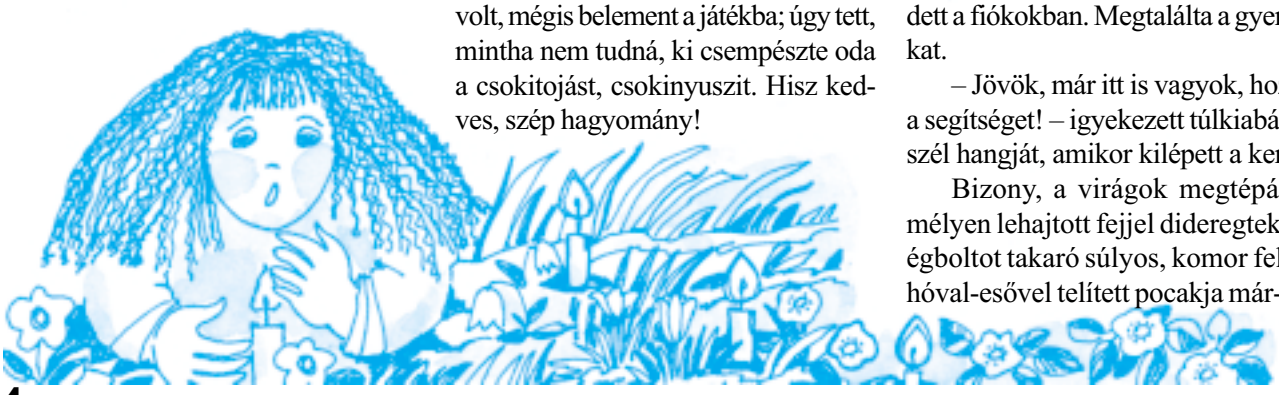

Most felsóhajtott:

– Idén nemigen fogok virágzó kertben hímes tojásokra vadászni!

Kis híján elsírta magát. Könnyeit visszafogva nézte a kezében tartott könyvet, és tekintete megakadt egy mondaton: „Milyen szerencse, hogy a gyerekek összegyűjtötték és magukkal vitték a lakásban található összes gyertyát. Meggyújtották azokat, és a sok apró láng fölé tartva kezüket, felmelegedtek a hideg odúban...”

Kata meg sem nézte az elbeszélés címét, bezárta a könyvet és felvillanyozódva hátradőlt a fotelben. Folyton az elolvasott sorok motoszkáltak gondolataiban.

– Gyertyák... Nekünk is van sok gyertyánk, karácsonyról maradtak meg... Nagyinak az az igazi karácsonyfa, amelyiken sok gyertya ég... Vajon hová rakhatta el? Megkeresem! Minden virág mellé jut egy-egy szál gyertya, és annak lángja megóvja virágaimat a fagyhaláltól!

Annyira megörült az ötletnek, hogy azonnal talpra ugrott, kutatni kezdett a fiókokban. Megtalálta a gyertyákat.

– Jövök, már itt is vagyok, hozom a segítséget! – igyekezett túlkiabálni a szél hangját, amikor kilépett a kertbe.

Bizony, a virágok megtépázva, mélyen lehajtott fejjel dideregtek. Az égboltot takaró súlyos, komor felhők hóval-esővel telített pocakja már-már

a fák tetejét súrolta, az udvarra és a kertre alkonyihoz hasonló homály borult.

Kata sietősen munkához látott. Minden tő hóvirág és ibolya mellett elhelyezett egy-egy szál vékonyka gyertyát, és sorra próbálta meggyújtani azokat. A szél kajánul figyelte az igyekezetet; hagyta, hogy fellobogjon a gyertyaláng, s amikor a kislány öröme is felragyogott – odarohant és elfújta a lángocskákat. Kata azonban türelmesen újra kezdte, mindaddig buzgólkodott, amíg a gyufásdoboz teljesen ki nem ürült. Ekkor csalódottan, nehéz szívvel visszaindult a házba, miközben arcán a hópelyhek összeolvadtak könnyeivel. A kertajtónál szemrehányó pillantást vetett az égre, és azt kiáltotta:

– Szégyelld magad, Tavasz! Te a Tél hitvány szolgája vagy, többé nem szeretlek téged!

A szél csúfolódva felkapta és magasra röpítette a kislány hangját, fel a felhők fölé, ahol mindig kéken ragyog az égbolt és a Nap szüntelenül sugarazza szét melegét. A kislány hangja fennakadt az egyik napsugáron.

– Ejnye, mitől lett ilyen nehéz a sugaram? – dohogta a Napocska. – Tessék? Mit mond ez a kislány? Nem szereti többé a Tavaszt, mert hitvány szolga... De hiszen Ő, a Tavasz a legkedvesebb gyermekem, hogy merészel így beszélni róla?! Ennek utána kell néznem! Hadd lássam, hol ez az incifinci gyerek... Ejnye: megromlott a szemem, vagy valami útját állja a tekintetemnek? Jé, ilyen vastag felhőtakarón még én se látok át... No, sipirc az utamból, csúnya fellegek! Micsoda? Hogy a hófelhők nem kötelesek szót fogadni nekem? Hű, azt az Északi-sarkról szakadt jeges-havas szeleburdiságotokat, hát ki parancsol nektek?!

Azzal a Nap belelövellte legfényesebb sugarát a legközelebb terpeszkedő hófelleg pocakjába és miszlikbe kaszabolta azt. A többi nem várta meg, hogy hasonló sorsra jusson: egymásba torlódva, sietve menekültek észak felé.

– Most már látom a földet – mondta a Napocska –, csak a hajladozó fák zavarnak még. Mi van velük, miért rázkódnak ilyen vadul? Ó, hiszen a goromba szél miatt! Elég legyen, szél, hagyd abba, hallod? Lejárt az időd, ez a Tavasz ideje, tűnj el!

– Viijúú, dehogy hagyom abba, azt teszem, amit akarok, nekem nem parancsol senki! – sziszegte gúnyosan a szél. – Méghogy a Tavasz ideje... Úgy megijedt tőlem, hogy elbujdosott, többé vissza sem jön... Igaza van a kislánynak, nagyon gyáva a Tavasz. Helyette én uralkodom örökre!

A Napocskát furcsa, szégyenkező érzés kerítette hatalmába: rádöbbent, hogy nem a Tavasz gyáva, hanem ő hagyta cserben.

– Nélkülem nem tehet semmit... Ejnye, mi lett velem? Ellustultam? Úgy látszik, öregszem, figyelmetlen vagyok... Azért annyira nem, hogy jóvá ne tehessem a mulasztásomat!

Két marékkal kezdte szórni legmelegebb sugarait a földre. Az északi szél kezdetben vijjogó pimaszsággal ellenállt, csúfondárosan nevetgélt, de egyre halkabban, erőtlenebbül: a meleg kiszívta erejét, s végül a földhöz lapulva alig tudott bekúszni a bokrok alá, ahol aztán ájultan elterült.

A felhőktől megszabadított égbolt mámorosan, kéken nevetett a földre és Katára, az ámuldozó kislányra, akinek fogalma sem volt arról, hogy az ő szemrehányó panaszának köszönhető a fordulat; hogy a Napocska amiatt sietett segítségére a Tavasznak.

Boldogan futott vissza a kertbe és vidáman biztatta a növényeket:

– Virágok, ébredjetek! Bokrok, zöldüljetek! Fák, virágozzatok! Nincs már szükség a gyertyákra! Gyönyörű húsvétunk lesz, igazi, jöhet a nyuszi!

Amikor Kata szülei hazaérkeztek a vásárlásból, szintén megvidámodva mondták:

– Nahát, hogy kimelegedett egy óra alatt! Hiába, április nem tagadja meg önmagát... Kislányom, készíts fészket a nyuszinak a kertben, nehogy máshová vigye a neked szánt hímes tojásokat!

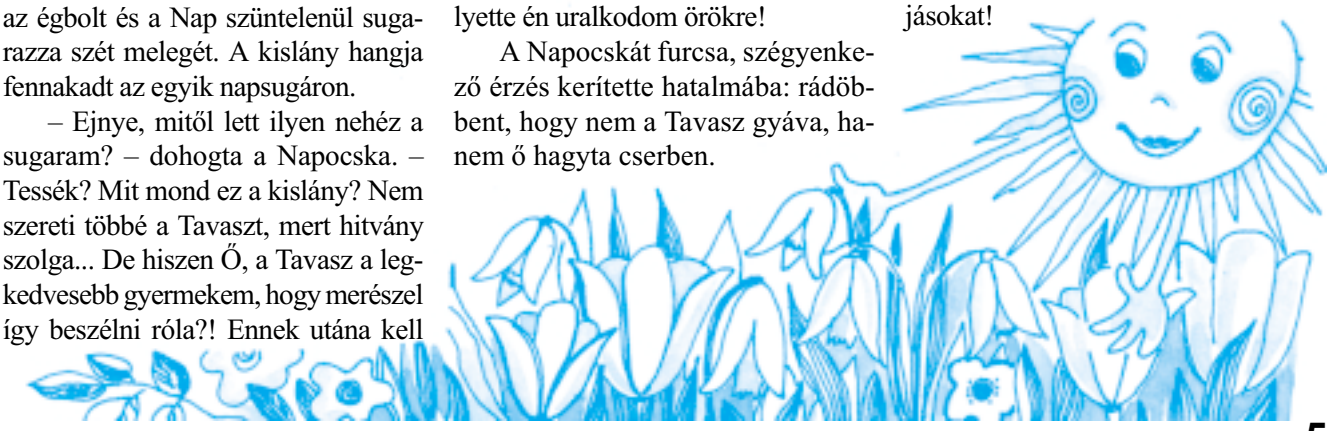

Udud István

Tavaszkiáltó

Sándor, József, Benedek
zsákban hoznak meleget.
Hozzatok majd eleget,
Sándor, József, Benedek.

Sándor, nosza, Sándor,
a nap tüze lángol,
pattantsd ki a barkát,
kis barna bogárkát
röptess; nefelejcsen
fény tánckara lejtsen;
libbenjen a kelme,
pitypang puha pelyhe,
szél domború hátán
hadd ringjon a sárkány!

József, kicsi Jóska,
forduljon a sóska,
bimbó kipiruljon,
kiskert kiviruljon.
Vond zöldbe a dombot,
harsogjon a lombok
selyme s a madárka,
zengjen a dalárda!

Hallod, Benedek,
nem vagy te beteg?
Égre karikát,
felhő-barikát
rajzolj! Nesze kék,
hagyd a feketét!
Fessél ibolyát,
pázsit mosolyát,
kislányt csinosat,
zászlót pirosat,
rajta, le ne tedd,
táncos ecseted!

Nemes Nagy Ágnes

Lila fecske

Piros dróton ült a fecske,
piros dróton lila folt,
mert a fecske lila volt.

Ült a dróton egymagában,
ibolyaszín kiskabátban,
lila volt a háta, szárnya,
földre hullott lila árnya,
gyufa-vékony, lila lábon
álldogált a piros ágon,
lila volt a szeme csíkja,
lila, mint a
lila tinta.

Április volt, jött az este,
meg se mozdult az a fecske.
Április volt, április,
én hagytam ott végül is.
Lila csőr,
lila toll,
most is ott ül valahol.

Szűcs Imre

Cinke, cinke, cinege

– Cinke, cinke,
cinege,
tavasz jöttét
hiszed-e?
– Hiszem is meg
várom is,
a kert alatt s a
fákon is.
Ha moccan a
fű, az ág,
vidámabb lesz
a világ.
Derűsebb és
derekabb –
csak jönne már
hamarabb!

Szalai Borbála

Megjött az új tavasz

Megjött az új tavasz,
megjött a kikelet...
Holdfényes éjszakán,
titokban érkezett.
Sebtiben lerakta
ajándékkosarát:
volt abban kökörcsin,
tőzike, barkaág,
barackfák ágára
duzzadó virágrügy,
erdőnek, ligetnek
hajnali madárfütty,
sarjadó vetésnek
üdítő gyöngyharmat,
ébredő reggelnek
frissítő fuvallat...
Békésen aludt még
Zümiék családja,
mikor egy szellőcske
surrant a kaptárba:
széthintett odabent
mézédes illatot,
amit az ibolya
kelyhéből ellopott...
Fölriadt álmából
Zümi, a méhecske:
– Megjött az új tavasz?
Itt van már? – kérdezte.
– De jó, hogy megjöttél,
virágos kikelet,
hálából ezer méh
döngicsél teneked!

Kányádi Sándor

Márciusi versike

Tavaszt csörög a szarka,
tavaszt.
Zöldülni kezd a barna
haraszt.
Zsendülni kezd a zsenge
határ.
Erőre kap a gyönge
bogár.
Szelídülnek az ordas
szelek.
Barkákat hány a bokros
berek.
Bukfencet vet a játszi
patak.
Már csak a hegyen látni
havat.

Miklya Zsolt

Ébredező

Ébred az erdő,
ébred a rét,
napsugarakkal
játszik az ég.

Éled a pitypang,
éled a tölgy,
égi vizekből
kortyol a föld.

Kiss Benedek

Fény ácsol színpadot

Nap gongja kong, a menny
kárpitja meghasad,
szabdalják ércesen
pásztázó sugarak.

Kakas úr konferál:
Pirkadat! Virradat!
S függöny száll – a homály
függönye fölszalad.

Fény ácsol színpadot
– színpadra, aki él!
Pirkadat, virradat
– vár a tér, égig ér!

Boldogok

a tiszta szívűek, mert ők meglátják az Istent.
/Máté 5,8/

ÚTRAVALÓ

Döttöty vígan szedte csinos kacsalábait, miközben egyre azon töprengett, mit is kérjen az új királytól. A Nádas-tó számos lakója igyekezett ugyanilyen izgalommal a királyi fészek irányába. Hogy is ne siettek volna, hiszen Hattak, az öreg király utóda ma veszi át a Vadkacsák jogarát bölcs apjától. S mint ahogy az lenni szokott, az ünnep alkalmából ajándékot ígért legkiválóbb híveinek. Meglepetés várta a legerősebb, a legügyesebb vitézeket éppúgy, mint a legbölcsebb vadkacsát. „A valódi bölcs megtalálja a módját, hogy az új király megajándékozza" – ismételgette a hirdetőoszlopok befejező mondatát Döttöty. A díj megszerzőjének ugyanis a király jutalomból teljesíti egy kívánságát.

A királyi fészek előtt hosszú sorban topogtak az idősebbnél idősebb, tanultabbnál tanultabb kacsamamák és -papák, s mindannyian dörzsölgették szárnyaikat a biztos siker reményében. Döttöty azonban ahogy egyre közelebb jutott a fészekhez, annál bizonytalanabb lett. Mit kérjen, és hogyan kérje? Határozottan? Alázatosan? Mézesmázosan vagy őszintén? Röviden vagy hosszan? Magának vagy másnak? Nem tudta, mit kérhetne, amit a király nem utasíthat vissza.

Az előtte álló is bement már, de ő még mindig nem tudta eldönteni, mit mondjon. Végül rá került a sor, és megállhatott a királyi pár előtt.

– Nos? – nézett rá kedvesen az uralkodó. – Te miért jöttél?

Döttöty szó nélkül nézett a bölcsességéről híres királyra. Majd hirtelen meghajolt előtte és ezt mondta:

– Felséges Uram, tudom, hogy te vagy a legbölcsebb az egész országban, kegyelmed és jóságod határtalan. Engedd hát meg, hogy először is megköszönjem, hogy magad elé engedtél. Köszönöm a lehetőséget, hogy megnyithatom előtted a csőrömet, és elmondhatom szívem vágyát. Bevallom, nem tudok mit kérni tőled. A leginkább arra vágyom, hogy melletted élhessek, és megtanulhassam mindazt, amit megtanulhatok. Egyebet nem kérhetek, hiszen minden más elveszíti az értékét.

A király csodálkozva nézett a fiatal kacsalányra.

– Nem tagadom, megleptek a szavaid. Fiatal léted ellenére minden megvan benned, ami segíthet, hogy boldog és gazdag lehess. Tisztelettudó vagy és őszinte, alázatos, ugyanakkor céltudatos. Legyen meg hát a kérésed, velem fogsz lakni, és megtanítlak téged mindenre, amire csak lehet.

***

Te mit kérnél, ha teljesülhetne egy kívánságod? Talán egy szép játékot, hatalmas fagylaltot, korlátlan szabadidőt, szép ruhát? Kevés az olyan ember, aki tudja, mire van a legnagyobb szüksége, s hogy azt kitől és hogyan kérje. Csak a tisztaszívűek tudják, hogy Isten előtt nincs mivel dicsekedni, hiszen minden jó tőle származik. S ugyancsak a tiszta szív segít felmérni, mi hiányzik az ember életéből. Ezért imádkozik így Dávid király: Tiszta szívet teremts bennem, Istenem, és az erős lelket újítsd meg bennem.

Olasz Tímea

Húsvéti locsolóversek

Jó reggelt kívánok!
Húsvét másodnapján köszönök hozzátok!
A feltámadott Jézusnak vagyok én hírnöke,
Melyről a Szentírás ezeket jegyezte:
Nagypénteken Jézus keresztfán meghala,
A hitetlenek ítélték őt halálra.
A templom kárpitja kétfelé hasada,
Midőn Jézus vére testétől elvála.
De harmadnap múlva megnyílt a sír szája,
Kilépett belőle az élet királya.
A sírnak őrei rémületbe estek,
E látványra majdnem halálra ijedtek.
Aki ezt nem hiszi, élő hittel nem bír.
Az ilyen emberben még a lélek is sír.
Boldog, aki hiszi, van jó reménysége,
Vele van az Isten áldott békessége.

Felderült a hajnal ragyogó sugára,
Rásütött Jézusunk kőkoporsójára.
Megnyílt a koporsó, megnyílt a sír szája,
Kilépett belőle az élet királya.
Ezzel megmutatta, hogy lesz feltámadás,
A síron túl is örök jutalmazás.
Szívemből kívánom, a hímest elvárom.

Keljetek fel, lányok,
Cifra nyoszolyából,
Adjátok a tojást
Arany kasitából,
Mert ha nem adjátok,
Vízipuskám rátok!
Tiszta facsaróvíz
Lészen a ruhátok.

Ma húsvét napja van,
Gondolom, betérek.
Váltságdíjul hímes tojást kérek.

Ma van húsvét napja, minden örvendezzen.
Hálaadó ének méltán zengedezzen.
Mert ezen a napon támadt fel Jézus,
Ki élt a földön, örök igazságos.
Legyőzte a poklot, ördögöt és halált.
Őbenne az ember megváltásra talált.
Mert ez az áldott Jézus titeket is végre
Vigyen fel az örök dicsőségbe.
Ennek emlékére a ház kisasszonyát
meglocsolnám szépen, ha engedné magát.
De ha nem engedi, én úgyis elmegyek,
Kívánok maguknak boldog ünnepeket!

Jó reggelt, jó reggelt, talán el is késtem.
Van-e a számomra egy pár hímes készen?
Mondja meg hát, néném, frissen a lányának,
Hogy engem a lányok egyebütt is várnak.
Ha megajándékozna egy pár hímesével,
Úgy beszélnék vele, mint szerelmesével.

Bagu Balázs gyűjtése

Sütő András

Tapsifülesből Tapsifületlen

Tapsifülesék a csenevész erdőben éltek, és fogyatkoztak minden téli vasárnapon, amikor a vadászok kivonultak nyulat, rókát, fácánt lőni. Tavasszal még heten voltak: öt gyermek és a szülepár, de beköszöntött a havas december, és erdőn, mezőn elkezdődött a nyúlhajtás, a nyuszigyermekek közül hárman elestek a fronton. Maradtak négyen tehát. A két öreg és kicsi Tapsifüles a nénjével. Egymást szeretve és tanítgatva próbálták túlélni a mordályos, hejehujás téli vadászatokat. Nyúlapa így szólt a gyermekeihez:

– Távoztassátok el magatoktól a szunnyadtságot és a hiszékenységet, helyzetünk ugyanis a következő:

Szegény tapsifüles!
Ember, farkas, hiúz, kutya,
Róka, görény, menyét, macska,
Bagoly, holló, sas és kánya,
Minden ölyv, amely meglátja,
Szarka is a részét kéri,
mind-mind meg akarja enni.

Kicsi Tapsifüles az apjának nem mert visszafeleselni, de nénje előtt így berzenkedett:

– A szüntelen félelemben mind reszketőssé leszünk, és akkor semmit nem ér az életünk. Igaz ugyan, hogy köröttünk sok az agyaras és karmos veszedelem, de megfigyelhetted, hogy egyebet is nyújt ám nekünk az erdő. – És elsorolta a kicsi Tapsifüles, hogy mi mindenben telik öröme, ha réparágcsálás után az erdő sarkában elvackol és belehallgatódzik a világba. A vadcseresznyefán kék galambok turbékolnak, a fagyalbokorban, akár egy cigányprímás, cifráz a rigó, és távolabb, a lucernásban, mintha ezüst sípocskát fújna, anyja után sírdogál az őzgida. Szállására megtérve kicsi réztányérjait veregeti össze bátran a fácánkakas, éberen csettintget a szarka, jelezve, hogy a közelben semmi veszedelem. No és a szellő! Távoli csellengéseiből megérkezve, akár egy láthatatlan tündér, lábujjhegyen surran végig az erdőn, vagy fölszáll a lombok közé egy kis babrajátékra. – Miért sajnáltassam tehát folyton magam? – mondta a kicsi Tapsifüles. – Értünk is van itt valami, nem csupán ellenünk!

Nénje így oktatta:

– Jaj, öcsém! Nem is vagy te nyúlnak való, ha azt gondolod, hogy a galambok neked turbékolnak! Megjárod egyszer! Kivált, hogy a vadászok előtt is folyton szamárkodol, ugrabugrálsz és bosszantod az öreg puskást, aki nem tudja a nyulat futtában lőni.

– Hiszen a nyúltársaimért teszem! – mondta a kicsi Tapsifüles. – Az öreg vadász csak az álló nyulat, a gyalogos fácánt szokta eltalálni, én pedig villámsebesen nyargalok előtte, a töltényeit kilövi, s míg újra tölt, a fülesek közül számosan megmenekülnek.

Kezdődött aztán a szikrázó téli fehérségben egy újabb vadászat.

A zsivajgó hajtók fel sem sorakoztak még az erdőszélen, s a két öreg nyúl máris elnyargalt, futásra biztatva a gyermekeit is.

– Te jer velem – mondta a kicsi Tapsifüles a nénjének. – Az öreg vadászt csupán kegyelemből a legjobb váltóösvényünkre szokták állítani. Ott majd megtréfáljuk.

Fától fáig lopakodtak, míg észre nem vették a puskás embert, aki háromlábú székén üldögélve figyelt s hajlongott jobbra és balra. Sötéten mozgó alakja a nagy fehérségben kész figyelmeztetés volt a nyúl számára: másfelé szaladjatok, mert lám, itt vagyok a sörétes fegyver-

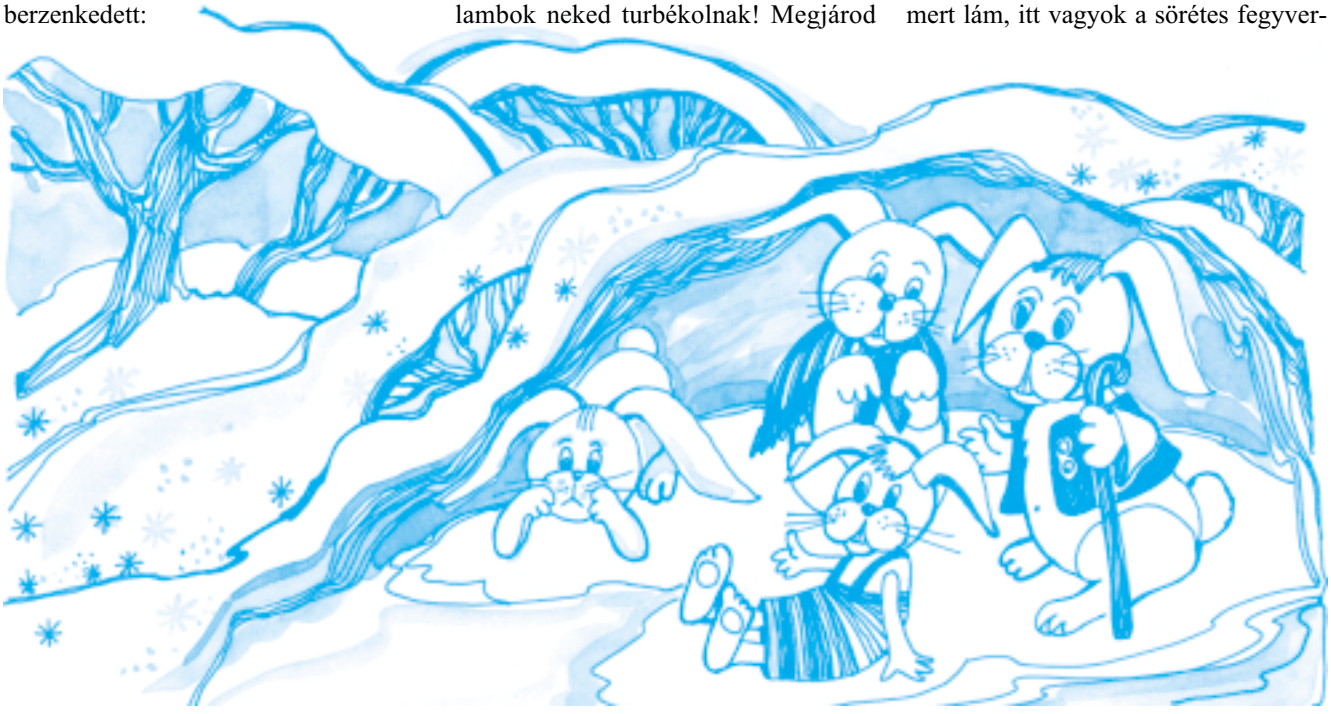

rel. Akadt mégis boldogtalan nyúl kettő is, amelyik – hátában a hajtók szörnyűséges kiabálásával – épp elébe penderült.

Puff! Puff!

– Látod-e – mondta a kicsi Tapsifüles. – Az egyiknek elébe lőtt, a másiknak mögéje suppintott. Nem kell ettől félni. – Azzal nekiszaladt, és mire az öreg mamlasz újra töltött volna, már messze járt mögötte, az erdő másik végén.

– Ó, hogy ütne meg téged a méregtől a guta! – makogta vissza boldogan. – Akkor egy vadásszal kevesebb lenne.

Kerek hét múltán a kicsi Tapsifülesnek már a nénje mondta, hogy a legbiztosabb menekülés, ha egyenest az öreg vadásznak tartanak a váltóösvényen, mert tőle jobbra és balra bizony sorra lőtték karikára a szegény nyúltársakat.

– Futás! – mondta a kicsi Tapsifüles a bokorból kiugorva. Repült valósággal a fényes puskacső felé, melyben meghúzódott a nyúlhalál. Kis időre nagy csend támadt az erdőben. Nem ropogtak a fegyverek, és nem kiabáltak a hajtók.

Mintha nagy hirtelenséggel elmúlt volna a tél, és visszatért volna a nyár a kék galambokkal, a lábujjhegyen surranó meleg szellővel. És akkor szelíd emberi hangot hallott, amely azt mondta párosan:

– Hep! Hep!

Kicsi Tapsifüles egy pillanatra megtorpant. Füleit hegyezve belebámult egyenest a háromlábú széken ülő vadász szemébe. Akkor megszólalt a puska, kiköpte csövén a sörétrajt, amely elsüvöltött a feje fölött, de elvitte bizony a két fülét is, alig a csonkja maradt meg. Az öreg kocavadász túljárt a nyúl eszén. A hangjával megállította. Még jó, hogy ennyivel megúszta.

Így lett Tapsifülesből Tapsifületlen.

Hallgatni azért minden elkövetkező vadásznapon meghallgatta az öreg nyúlszülők figyelmeztetését:

– Tanuld meg végre, hogy ami neked szól, az ellened is szólhat, mert mindenki más a te bőrödre vágyik.

Talán megtanulta. Mert azóta is él és ijedezik.

Feladat:

MIRE MONDJUK?

Közeleg a húsvét, vegyük hát sorra a nyuszival kapcsolatos szólásokat. Írjátok meg, melyik mit jelent!

Felhúzza a nyúlcipőt.
Hallgat, mint a nyúl.
Hosszú, mint a nyúl farka.
Nyúl vitéznek bokor a vára.
Kizavarják a nyulat a búzából.
Úgy fut, mint a nyúl.
Pislog, mint a tapsifüles.

DONÁSZY MAGDA

Nyúl

Nyuszi hopp! Gyere már!
Jön a nyár!
Csuda szép a vidék,
a határ.
Nyuszi hopp! Csupa kék
ma az ég!
Puha zöld ma a föld,
a vidék.

Bede Anna

Fecske

Villásfarkú fecskemadár,
látjátok, mily suhanva száll?
Egy cikkcakk,
ezt fecskék értik csak!

Ház felett, fák felett
hajszolja a legyeket.
Mezőn, réten villan át,
szárnya: két kék villanás.

Tamkó Sirató Károly

Április

Meleg is. Hideg is.
Bolondozik Április.
De mirajtunk túl nem jár,
úgyis tudjuk – jön a nyár!

Szepesi Attila

Virágfüzér

Ibolya, gyöngyvirág, pimpó,
alkonyi szelekben ringó.

Füzike, sarkantyús kosbor,
darázs a mézedbe kóstol.

Patkófű, rekettye, nárcisz,
rád vár a rózsabogár is.

Boglárka, lila deréce,
leshetsz majd ködökbe, dérbe.

Csormolya, tátika, zsálya,
szirmodat tél zúzmarázza.

Keszeli Ferenc

Tavasz

Csend
ül a tájon,
és zsendül
a fű,
zeng a
fülembe
mélyhegedű.

Mészely József

Tavasz felé

Hiába kedv,
nem csiszolhat
fénytükrössé
jégtócsákat.

Fárad a hó,
roskad, tapad,
patakokba
beledagad.

Végh György

Virághozó április

Elmúlt a tél: itt a tavasz,
minden bokor újra éled,
a földből a virágokat
előhúzzák a tündérek.

Április is segít nekik,
megáll minden kicsi fánál –
virágot tűz mindenhová:
tavasz van ott, merre járt már.

Virágot hint a friss szélbe,
száll a színek zivatarja –
s merre elmegy, a kopár föld
virágoktól tarkabarka.

Weöres Sándor

Márciusi szél

Fújj, szél, fújj,
súgd a gyenge hóvirágnak,
nem kell hóból dunyha másnap,
közeledik a tavasz.

Fújj, szél, fújj,
súgd a béna patakoknak,
holnap újra ugrálhatnak,
közeledik a tavasz.

Fújj, szél, fújj,
súgd a nyúlnak, őzikének,
nem sok mérge van a télnek,
közeledik a tavasz.

Fújj, szél, fújj,
súgd a medve nagy fülébe,
övé lesz az erdő méze,
közeledik a tavasz.

Fújj, szél, fújj,
súgd a rétnek: hímes zöldje
gyermeksereg kedvét töltse,
közeledik a tavasz.

Fújj, szél, fújj,
súgd az enyhe napsugárnak,
adjon barkát a fűz-ágnak,
közeledik a tavasz.

Fújj, szél, fújj,
súgd a földben a vetésnek,
növekedjék új kenyérnek,
közeledik a tavasz.

Kétféle ajándék

Német népmese

A király vadászni ment az erdőbe, magányosan bolyongott úttalan utakon, de vadnak nyomára sem bukkant. Már beesteledett, mikor észrevette, hogy eltévedt a rengetegben. A ruháját tüske tépte, megéhezett, megszomjazott, de az utat csak nem lelte. Egyszer aztán a szénégető kunyhójához ért, s annak az ajtaján bekopogott. A szénégető valahol messze járt, de a felesége otthon volt. Jó szívvel fogadta az ismeretlen, fáradt vándort. Krumplit főzött neki vacsorára, puha szénán altatta, s egyre mentegetőzött, hogy szegénységükből többre, jobbra nem telik, de amit ad, azt jó szívvel adja. Nem tudta a szegény asszony, hogy a fáradt vándor maga a király, de ugyan hiába tudta volna, a szénégető kunyhójában csak hírből ismerték a pecsenyét, a puha pihés nyoszolyát. A király jó étvággyal megette a krumplit, mind a tíz ujját megnyalta utána, s olyan jóízűen aludt az illatos szénában, hogy a királyi nyoszolyán sem különbül. Reggel aztán megköszönte a szegény asszony jóságát, s fizetségül egy aranytallért adott neki. Az asszony azt hitte, hogy a tallér holmi olcsó csecsebecse, és csak azt sajnálta, miért nincs rajta lyuk, hogy legalább a nyakába akaszthatná. De ahogy jobban megnézte, rájött, hogy az ismeretlen vándor képmása csillog a talléron.

Mikor aztán hazatért az ura, a felesége megmutatta neki az aranytallért. Elmesélte, hogy volt, mint volt. A szénégető úgy vélekedett, hogy csakis a király járhatott a házukban.

– Ami igaz, az igaz! – mondta. – Ilyen jóízű krumpli sehol sem terem, csak itt nálunk, a homokos földben! Nem csoda, ha a király uram megnyalta utána a tíz ujját. Meg aztán ilyen illatos szénában sem alhatott még soha, nem csoda, ha jólesett neki az alvás! De azért egy aranytallér mégiscsak sok egy tányér krumpliért! No, viszek is neki még egy kosárral, hadd egye, ha annyira ízlett neki!

El is ment a szénégető a királyi palotába, vitte a kosár krumplit...

– Király uram, hoztam neked egy jó kosár krumplit, edd meg jó étvággyal és váljék egészségedre!

Jólesett a királynak az ajándék meg a szíves szó, s hogy viszonozza a szénégető emberségét, azon nyomban gazdaggá tette, adott neki egy szép tanyát, de még ökröket, lovakat is hozzá.

Volt a szénégetőnek egy testvérbátyja, gazdag, kapzsi ember, aki sohasem szánta meg a szénégetőt szegénységéért. No, most, mikor meghallotta, milyen szerencse érte az öccsét, úgy gondolta, hogy vele is megeshetik ilyesmi. És hogy elősegítse a szerencse útját, kivezette az istállójából a legszebb almásderes lovát, s ment vele a királyi palotába.

– Király uram, ajándékot hoztam neked – mondta a kapzsi gazdag. – Elhoztam a legszebb almásderes lovamat, hatvan aranyat adnának érte a vásárban, de én inkább neked ajándékozom, fogadd jó szívvel!

A király menten tudta, honnan fúj a szél, s elhatározta, hogy alaposan megleckézteti a kapzsi gazdagot.

– No, ha hatvan aranyat ér az almásderes, én sokkal többet adok érte! A lóért cserébe megkapod azt a kosár krumplit, amiért egy egész tanyával, ökrökkel, lovakkal fizettem!

Ezzel a kapzsi ember kezébe nyomta a kosarat, s kitessékelte a palotából.

Az almásderest bekötötték a királyi istállóba, s azóta is vidáman ropogtatja a zabot, de a gazdag embernek még most is keserű lesz a szája íze, ha csak ránéz a krumplira.

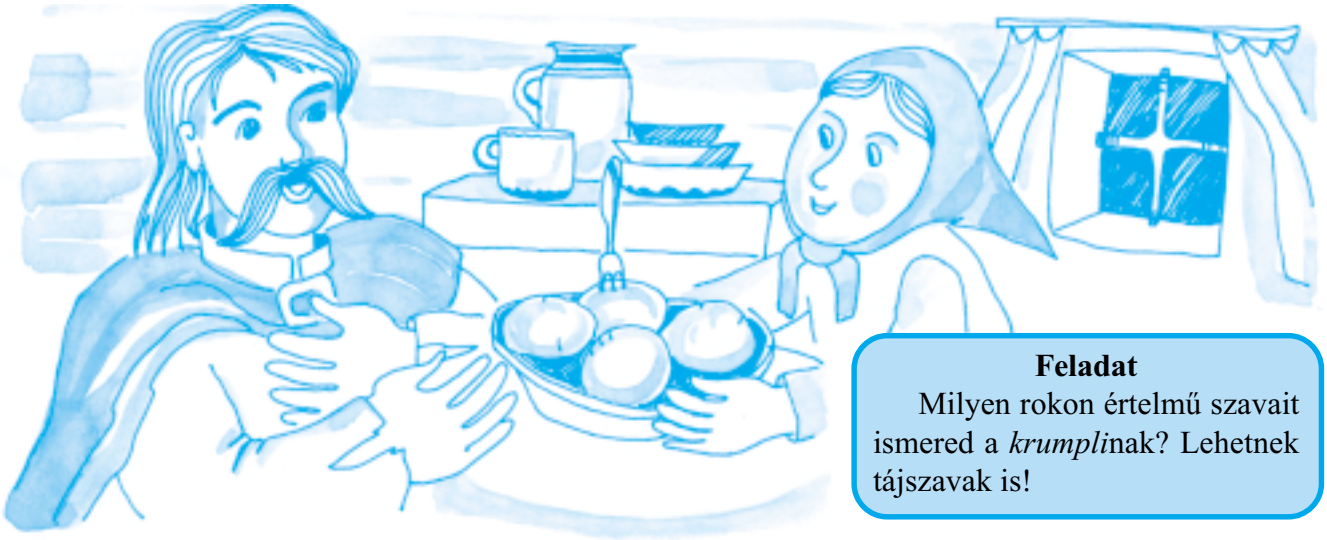

Feladat

Milyen rokon értelmű szavait ismered a *krumpli*nak? Lehetnek tájszavak is!

A veréb meg a róka

Bolgár népmese

Hajdanában a veréb meg a róka barátságban élt, és mint jó szomszédok, segítettek egymásnak. De a ravasz róka állandóan arra gondolt, miként tudna túljárni a veréb eszén.

Egyszer a róka felajánlotta:

– Ide figyelj, veréb koma! Vessünk búzát! Közösen elvetjük, learatjuk, kicsépeljük, egyformán elosztjuk és vígan élünk egész télen.

A veréb bólintott, és ment a rókával búzát vetni. De a rókának nem fűlött a foga a munkához. Lusta volt a koma. Így ravaszkodott:

– Veréb koma – mondta a társának –, te csak dolgozz szépen, én elmegyek az eget támasztani, hogy ne essék rá a vetésre.

Odébbállt a róka, leült a mező szélére, és csak hevert egész nap. A veréb pedig nagy kínlódva elvetette a búzát.

Elérkezett az aratás ideje. Újra megszólalt a róka:

– Veréb testvér, te arass, én elmegyek támasztani a felhőt, nehogy az eső elverje a búzát.

Igaz, akkor felhők úsztak a mező fölött. A róka a hátsó lábára állt, és úgy tett, mintha a felhőt támasztaná, és magában nevetett, hogy a veréb dolgozik.

Eljött a cséplés ideje. Újra megszólalt a lompos farkú:

– Veréb koma, te csak dolgozz, én elmegyek elkergetni a szelet, hogy ne fújja szét a búzát.

Így ülte végig az egész napot a mező szélén a róka, sütkérezett csak, a veréb pedig kicsépelte az egész búzát. Aztán rákerült a sor, hogy elosszák a gabonát. Kérdi a veréb a rókától:

– Róka koma, hogyan osszuk el?

– A verébnek egy szem, a rókának kilenc!

Ahogy mondta, úgy is lett: a verébnek egy szemet, magának kilencet. Bánatosan ment hazafelé a veréb. Találkozik a kutyával.

– Miért vagy olyan szomorú, te veréb? Ki bántott meg?

Mindent elmesélt a veréb, hogyan vetette el a búzát, a róka az eget támasztotta ezalatt; miképpen aratta le a búzát, a róka közben vigyázott a felhőkre; hogyan csépelt ő, s a róka miként kergette a szelet.

– De melyikünk munkája nehezebb? – kérdezte a veréb.

– Jaj, te butácska lélek! Hiszen a róka jól rászedett téged. Híres naplopó és csaló őkelme. De sebaj, egyet se búsulj. Majd megtanítjuk kesztyűbe dudálni!

Abban állapodtak meg, hogy a veréb visszarepül a rókához. Oda is szállt és ezt kiáltotta:

– Menekülj gyorsan, jön a kutya, nagyon dühös. Azzal fenyegetőzik, hogy darabokra szaggat. Iszkolj, ahogy csak tudsz, én addig vigyázok a búzádra.

Vissza sem nézett, úgy futott a róka.

A veréb odahívta a kutyát, és magukkal vitték az egész évi termést.

Télen a veréb vígan szemelgette a búzát, a kutya kályháján csak úgy rotyogott a finom kása. A vendégeknek is adott, de úgy sem fogyott el.

A róka pedig éhesen futkosott az erdőben.

Lám, ezt tartja a közmondás: „Ki mint vet, úgy arat!”

Feladat

A mese egy ismert közmondással ér véget. Még milyen közmondás jut az eszedbe a mesével kapcsolatban?

Számítógép-suli 31.

AZ INTÉZŐ HASZNÁLATA

Fájlok megnyitása

Az **Intéző** arra is alkalmas, hogy belőle fájlokat nyissunk meg. Ezek lehetnek dokumentumfájlok, de lehetnek programfájlok is. A *programfájlok* .EXE kiterjesztésűek, előtte az adott alkalmazás ikonja látható, vagy fájlmásolatról (parancsikonról) lehet szó, ezeket az ikon bal alsó sarkán lévő nyílról ismerhetjük fel. A *dokumentumfájlok* valamely alkalmazás segítségével készült és elmentett állományok (pl. WordPad-dokumentum, Paint-kép, hang- vagy videófájl stb.). Ezek előtt is általában az adott alkalmazásra, pontosabban a fájltípusra jellemző ikon látható, és itt is lehet dokumentum-parancsikon.

A megnyitás technikája szempontjából nincs különbség a programfájlok és a dokumentumfájlok között, lényeges különbség van azonban abban, hogy míg a programfájl megnyitása csupán az adott programot indítja el, a dokumentumfájl megnyitásakor először elindul maga az alkalmazás, s ebben nyílik meg a dokumentum.

Megnyitás menü segítségével: Az **Intéző**ben jelöljünk ki egy program- vagy dokumentumfájlt, majd válasszuk a **Fájl** menü **Megnyitás** parancsát.

Megnyitás helyi menü segítségével: Az **Intéző**ben kattintsunk jobb egérgombbal egy program- vagy dokumentumfájl nevére, majd a beugró helyi menüből válasszuk a **Megnyitás** parancsot.

Megnyitás egérrel: A kiválasztott program- vagy dokumentumfájl nevére kattintsunk duplán.

Ha a Windows95/98 nem tudja, hogy a dokumentumfájlt melyik programmal kell megnyitni, akkor megjelenik a **Társítás** párbeszéd-panel, ahol megadhatjuk, hogy melyik programot szeretnénk használni. Erről az **Intéző**ben előre tudunk gondoskodni, mégpedig a **Nézet** menü **Beállítások** parancsán keresztül. A megjelenő párbeszéd-ablak **Fájltípus** lapján, a **Szerkesztés** nyomógombra kattintva megadhatjuk, hogy az adott fájlt milyen alkalmazással akarjuk megnyitni.

A legismertebb Windows alapú programokkal létrehozott dokumentumokba anélkül is belepillanthatunk, hogy meg kellene nyitni őket. Mindössze annyit kell tenni, hogy rákattintunk az **Intéző**ben az adott dokumentum nevére, és utána a **Fájl** menü **Nézőke** parancsára.

Új mappa létrehozása

Mappa létrehozása menüből: A **Fájl** menüből válasszuk az **Új** menütételt, ezen belül pedig a **Mappa** címet. Attól függően, hogy hol vagyunk a könyvtári struktúrában, a kijelölt meghajtó vagy mappa alatt újabb almappa jelenik meg **Új mappa** elnevezéssel, de átnevezésre alkalmas formában. Így a mappa névadása azonnal megejthető.

Mappa létrehozása helyi menüből: A jobb oldali mező üres részére kattintsunk az egérrel, s a beugró helyi menüből válasszuk az **Új** menütételt, ezen belül pedig a **Mappa** címet.

Parancsikon létrehozása

Többféle parancsikon van, a leggyakrabban mégis programindító fájlokról és dokumentumokról készítünk parancsfájlt. A parancsfájlokat elhelyezhetjük valamely csoportablakban, de gyakoribb, ha – a gyorsabb elérhetőség érdekében – az **Asztal**ra tesszük le.

Parancsikon létrehozása a menü segítségével: Kattintsunk arra az elemre, amelyhez parancsikont szeretnénk rendelni (a példában a **Lexikon** mappában lévő **Cambridg.exe** nevű fájlra). A **Fájl** menüben kattintsunk a **Parancsikon** parancsra. A parancsikon megjelenik a mappában,...

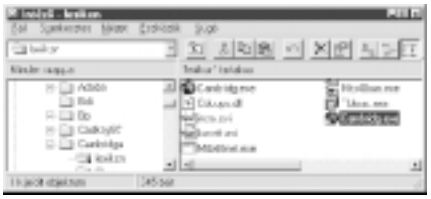

... amit az **Asztal**ra húzhatunk. A parancsikont a bal alsó sarkában lévő nyílról ismerjük meg.

Előfordul, hogy a **Parancsikon** parancs kiadása után varázsló típusú párbeszéd-ablak sorozatban kell megadni adatokat, de az eredmény ugyanaz.

Parancsikon létrehozása helyi menü segítségével: Kattintsunk az egér jobb gombjával a fájl nevére, s a beugró helyi menüből válasszuk a **Parancsikon** menütételt. A parancsikon megjelenik az ablakban, de feliratában szerepel a Parancsikon szó is: Parancsikon-Cambridg.exe. A parancsikont áthúzhatjuk az **Asztal**ra, sőt át is nevezhetjük, ha akarjuk.

Lemezformázás

Manapság, amikor a kereskedelemben kapható hajlékonylemezek nagy része előre formázott, a lemezformázásnak – gondolhatnánk – csökkent a jelentősége. Ez persze nincs így, mert a lemezkarbantartáshoz hozzátartozik azok időnkénti megformázása, a vírusfertőzött lemezekről már nem is beszélve, s rendszerlemezt is szükséges a számítógépekhez készíteni.

Az **Intéző** természetesen lehetőséget biztosít a lemezformázásra is. Ehhez az **Intéző** baloldali ablakában kattintsunk a formázni kívánt lemezegység nevére. A beugró helyi menüből válaszuk a **Formázás** parancsot.

A parancs kiadása után párbeszéd-ablak jelenik meg, ahol be lehet állítani, hogy milyen formázást választunk. A normál formázásnak a **Teljes** opció választása felel meg. A formázás folyamatát az ablak alsó részén lehet figyelemmel kísérni.

A **Gyorstörlés**t csak egy már formázott lemez esetén lehet választani, ebben az esetben ugyanis nem lesz formázás, csak az állományok törlése valósul meg. A **Csak rendszerfájlok másolása** lehetőséget is csak formázott lemez esetén lehet választani. Ekkor indítólemezt vagy rendszerlemezt készítünk, amivel szükség esetén elindítható a számítógép. Minden számítógéphez kell ilyet készíteni.

Ha a lemeznek nevet (címkét) akarunk adni, akkor azt a **Címke** mezőbe kell beírni.

A **Rendszerfájlok másolása** lehetőséget akkor kell választani, ha a formázással egy menetben szeretnénk rendszerlemezt készíteni.

Pallay Dezső

Fesd ki!

Feladat

a) Lányoknak: Írjátok meg, hogyan díszítettétek a hímes tojást!
b) Fiúknak: Írjátok le azt a locsolóverset, amelyet az idei ünnepre tanultatok!

Mi a fonendoszkóp?

Hippokratésztől a XIX. század elejéig az orvos csak úgy tudta érzékelni a beteg szívhangjait, hogy fülét a páciens mellkasára szorította. 1816-ban azonban egy Laennec nevű párizsi doktor felfigyelt rá, hogy két, az utcán játszó fiúcska egy csövön át kopogó hangokkal jelez egymásnak, s támadt egy ötlete. Következő betegéhez betérve csővé tekert egy papírt, és ezen az alkalmi csövön keresztül kezdte hallgatni a szívhangokat, s jobban érzékelte őket, mint addig bármikor. Erre megcsináltatta a csövet fémből. Ez a fémcső lett a világ első orvosi hallgatócsöve: a sztetoszkóp, amelyből aztán minden további belgyógyászati hangvezetőcső kifejlődött, köztük a képünkön ábrázolt, ma is használatos fonendoszkóp, amelyet eleinte sztetofonendoszkópnak neveztek. A sztetoszkóp e korszerű fajtájának hangvezető csövei már rugalmas anyagból készülnek, az orvos fülébe illeszthető szárakkal és összehajtható kengyellel, amely membránban végződik. Ennek segítségével az orvos a légzési hangokat és a mellkasban mutatkozó esetleges zörejeket is tisztán kiveheti. Sőt, a fonendoszkóp mellett immár létezik differenciális fonendoszkóp is, amellyel a test két különböző pontján hallható hangok összehasonlíthatók.

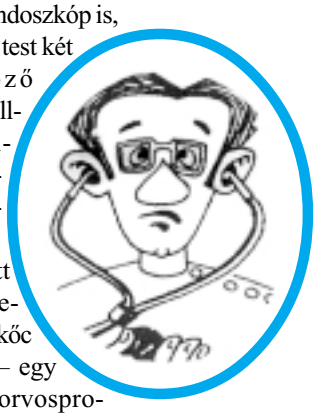

Így lett a két ismeretlen gyerkőc játékából – egy zseniális orvosprofesszorban kigyúlt szikra nyomán – immár modern technikával megalkotott diagnosztikai műszer.

Jó Pajtás
(Vajdaság)

A nándorfehérvári győzelem

1456 óta, több mint ötszáz éve a keresztény országokban minden délben megkondulnak a harangok. Ez a déli harangszó emlékeztet a nándorfehérvári győzelemre, amellyel Magyarország fél évszázadnyi békésebb időszakot nyert a török hódítás keserű esztendei előtt.

A rigómezei csatában (1389) a törökök döntő győzelmet arattak a délszláv országok egyesített csapata felett. Ezzel elhárult az akadály a török további terjeszkedése útjából Európában. Magyarország még hosszú ideig végvárként állta a meg-megújuló rohamokat. A legeredményesebben Hunyadi János, az ország egyik leghatalmasabb és leggazdagabb főura, egy ideig az ország kormányzója harcolt a török szultán tengernyi hada ellen. A legtöbb ütközetben legyőzte a törököket. El is nevezték „törökverőnek". Legnagyobb diadalát Nándorfehérvár védelmében aratta felettük.

Nándorfehérvár ostromát Thuróczi János krónikája nyomán mondjuk el.

Amikor Mohamed török szultán Görögországot leverte, úgy elbizakodott, hogy azt mondta:

– Egy az Isten az égben, egy fejedelem uralkodjék a földön!

Négyszázezres hatalmas sereggel indult háborúba Hunyadi legerősebb vára, Nándorfehérvár felé. Hunyadi a hírre szintén elindult sereget gyűjteni. A sereg szervezésében egy bátor szívű barát, Kapisztrán János segített neki. Főleg parasztok gyűltek a zászló alá, a főurak saját birtokukat féltve nemigen adtak katonát a vár védelmére.

A török közben teljesen bekerítette Nándorfehérvárt, hajózárral még a Dunát és a Szávát is biztosította. Nem nagy, de nagyon bátor sereggel érkezett a vár alá Hunyadi. Először felgyújtotta a török gályákat, áttörték a hajózárat, majd felhúzódva a várba lelket öntöttek a védőkbe.

Rettenetes erővel folyt az ostrom, két hét után csaknem minden torony, bástya ledőlt, romba dőlt. A tizenötödik napon a török szultán parancsot adott a nagy támadásra. Háromszor rohamoztak a törökök, háromszor verték őket vissza a magyarok. Már minden torony leomlott, már majdnem minden bástyára kitűzték a lófarkas török zászlót, a törökök, mint a hullámzó tenger, elborította a várat, már a török táborban felharsant a győzelmi örömkiáltás, már az egész sereg készült a bevonulásra, amikor váratlanul rájuk törtek a védők.

A magyar vitézek ugyanis egy kétségbeesett utolsó támadásba indultak. A törökök megzavarodtak és futásnak eredtek. A védők visszanyerték bátorságukat, megrohanták, felgyújtották a török tábort. Üldözték, ütötték, verték, kaszabolták az ellenséget. A török szultán is csak futva menthette meg az életét.

Tücsök
(Szlovákia)

Nándorfehérvár

Egy kis szoknyatörténelem

Őseink nemcsak hadakoztak, hanem öltözködtek is. Hogy milyen volt a női öltözék az elmúlt 200 évben, erről szól rendhagyó történelemóránk.

1850 táján a nők abroncsszoknyát, idegen nevén krinolint hordtak. Képzeljétek el, milyen kínszenvedés lehetett egy ilyen két- vagy hárommétéres átmérőjű, fűzfavesszőből font vagy acélból készült abroncsokkal kimerevített, földet söprő szoknyában járni, s a nők szenvedését még a fűző is fokozta. Ez egy vastag vászonból készült, fémpántokkal vagy halcsontokkal merevített ruhadarab volt, amit hátul úgy fűztek össze, hogy a duci nők is legalább tíz centivel karcsúbbaknak látszottak. Egy abroncsszoknya anyagából ma egy egész osztályt fel lehetne öltöztetni. A krinolin alatt 4-5 alsószoknya és farpárna volt. A turnür olyan párnácska alakú tömés, amelyet a szoknya alatt a csípő körül helyeztek el, hogy az alak teltebbnek tűnjék.

Sokan meg akarták reformálni a nők öltözködését és az egészségtelen fűzővel szemben a laza, bő, csípőn övvel összefogott ingruhát, valamint a török női bugyogóhoz hasonló öltözéket javasoltak.

Velázquez(1599–1660): *Udvarhölgyek*

A XIX. század vége felé a női ruhák változása felgyorsul. Először jelennek meg a test vonalát követő ruhák. Igaz, ezeknek csak a felső része követte szorosan a test vonalát, mert a csípőt az a bizonyos párnácska vette körül.

Nappal rövidebb, este uszályos szoknyát viseltek. A rövid szoknya bokáig ért. A hátul uszállyal bővült szoknya több méteres volt, számtalan fodor, bodor és szalagcsokor díszítette.

Az új század új női divatot hoz. A nők eldobják a fűzőt, és testre szabott ruhákban kezdenek járni. A szoknya ekkor már csak „bokáig” ért és olyan szűk volt, hogy „bukj el” szoknyának nevezték, hiszen járni alig lehetett benne.

Aztán jött egy zseniális francia szabóművész, és a „bukj el” szoknyán úgy segített, hogy térdig felhasította. Így az évszázadokig elrejtett női láb kivillant a szoknya alól. A XX. század végig az előző korok szoknyadivatját utánozta. Itt a fejlődést a szoknya hosszának a rövidülése jelentette. Mai szóhasználattal a századelő a maxi, a század közepe a midi, a századvég pedig a mini és a szupermini divatját hozta. Őseink végszámra vették az anyagokat, télen posztót, plüsst, lódent, nyáron atlaszt, selymet és brokátot, ma már egy nagyobb zsebkendő is elég egy szoknyára.

Szemfüles
(Románia)

Borúra derű

– Hány cukorral kéred a tejeskávét, Peti? – kérdezi a mama.

– Negyvenkettővel. Tej és kávé nélkül.

***

– De jó, hogy sílécet vettél nekem, nagymama!

– Miért? – kérdi a nagyi.

– Mert ha eltöröm a lábam, nekem tovább tart a szünidő.

***

–Jólnevelt a kutyád? – kérdezi egy járókelő a kutyusát sétáltató Pannit.

– Igen! – felel a kislány. – Már két éve megvan, és eddig nem hallottam tőle egyetlen csúnya szót sem.

***

– Bocsánat, uram, nem látott a közelben egy rendőrt? – állít meg egy férfi egy bankból kilépő urat.

– Nem – feleli az gyanútlanul.

– Akkor fel a kezekkel!

***

– A maga fia hosszabb ideje nem jár iskolába – mondja a tanító néni az anyukának.

– Az nem létezik – feleli Kovácsné. – Én minden reggel elkísérem.

– Az lehet – válaszol a tanítónő. – De a tanítás délután van.

***

– Látod, milyen szorgalmas vagyok, mama! – dicsekszik Pisti. – Már a harmadik matekpélda megoldásán töröm a fejem.

– Nagyszerű! – mondja a mama. – Szóval kettőt már megoldottál?

– Ó, nem... A harmadikkal kezdtem.

***

Az elsős Gyuri gondolkodik:

– Az ember áll, a ló állll, de hogyan írjam a százlábút?

Mézeskalács
(Vajdaság)

Dzsungellakók

A trópusi őserdők a földrészek Egyenlítő menti területein találhatók. Ezeken a helyeken az állandó meleg és a gyakori eső rendkívül kedvező feltételeket biztosít az élet számára. Az élőlények szinte hihetetlen mennyiségben nyüzsögnek itt. Sokukat még a tudósok sem ismerik. A fák 40-50 méteresre nőnek, és a legmagasabbak hatalmas támasztópilléreket növesztenek, nehogy kidőljenek. Előfordult, hogy egyetlen fán csak bogárból 950 fajt találtak.

A „Föld tüdeje”

Az őserdő dús növényzete rengeteg oxigént termel, és igen sokat leköt a levegő szén-dioxidjából. Sajnos ennek a gigászi laboratóriumnak már több mint a felét elpusztította az emberiség. Napjainkban pedig minden percben egy-egy futballpálya-méretű területről irtják ki a dzsungelt.

A majmok rémei

A dzsungel lombkoronájában nagy termetű, félelmetes sasok fészkelnek. A *majomevő* sas a Fülöp-szigeteken honos. Szárnyai viszonylag rövidek, farktollai hosszúak, így ügyesen tud manőverezni az ágak között. Vadul, nagy sebességgel vadászik az erdőben, nevéhez hűen főként kisebb testű majmokra. Dél-Amerika esőerdőiben a *hárpia*, Afrikában a *koronás sas* folytat hasonló életmódot.

Tudorka
(Magyarország)

Fesd ki!

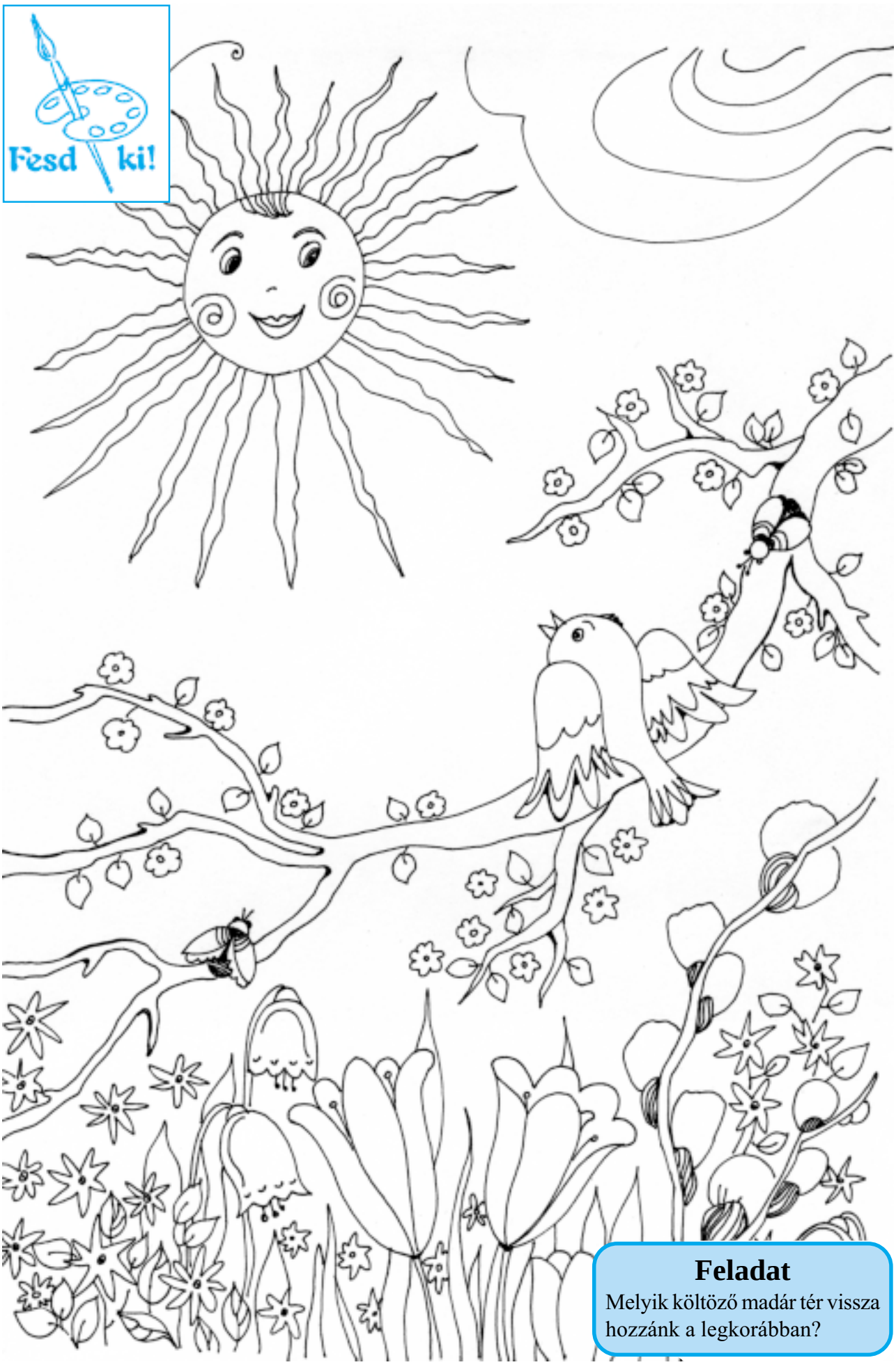

Feladat

Melyik költöző madár tér vissza hozzánk a legkorábban?

Leg-es oldal

Hol található a világ legferdébb épülete?

Olaszországban. Ez a pisai ferde torony, s már a neve is mutatja, hogy nem függőleges. Itália a művészet hazája, s így az építészek is igyekeztek maradandót alkotni. Rengeteg turista látogat el az épülethez, s egy részük fel is mehet a körfolyosókon, ahol már az egyensúlyozás nem is olyan egyszerű feladat. Ugyanakkor az épületet féltők gondban vannak, hiszen a torony egyre csak dől, s nagy gond, miként őrizzék meg ezt a pompás épületet, hogy még sokan megcsodálhassák.

Kit neveztek a legnagyobb magyarnak?

Széchenyi Istvánt. Ezt a kitüntető címet nem a magassága miatt kapta Kossuth Lajostól, hanem azért, mert a XIX. században rengeteg okos ötlettel és anyagi hozzájárulással is segítette Magyarország felemelkedését. Néhányat említésképpen: a Lánchíd, a Magyar Tudományos Akadémia, a Casino. A lóversenyzők is sokat köszönhetnek neki.

Melyik a földkerekség legkisebb temploma?

Kolumbusz Kristóf emlékére emelték a spanyolországi Malagában. A **Santa Isabel de Himgria-kápolna** a nagy felfedező előtt tiszteleg. A kicsi és rendhagyó alakú templom területe akkora, mint egy nagyobb asztal vagy egy szobaajtó.

Hogyan nevezték el a leghíresebb magyar csapatot?

Úgy hívták, hogy **Aranycsapat**. Volt idő, amikor rettegtek a magyar focitól, a legjobbak voltak a világon. A legnagyobb fegyvertény az volt, hogy saját otthonukban, a Wembley Stadionban 6:3-ra verték az addig ott 90 éven át veretlen angolokat. A fénykor csapatát minden öreg focirajongó fújja: Grosics, Buzánszky, Lóránt, Lantos, Bozsik, Zakariás, Budai, Kocsis, Hidegkúti, Puskás, Czibor.

Melyik a Duna legnagyobb hala?

A **viza**. Régebben a horgászok gyakran fogták ezt a halfajtát, amely a Fekete-tengerben él, csak ívni, tehát szaporodni úszik fel a folyón. Nemrég azonban megépítették Jugoszláviában a Vaskapu vízierőművet, s így már nem tudnak idáig felúszni. A legnagyobb vizák akkorák voltak, mint egy közepes autó, elérték az 5 méteres hosszúságot és az 1000 kg tömeget is.

Mi ellen védekeznek a világ leghosszabb kerítésével?

A **dingók** ellen. Az Ausztráliában őshonos vadkutyák sok borsot törtek a farmerek orra alá, sokszor megdézsmálták az állatállományt. Így a megoldás egy hosszú, magas kerítés építése volt. Ez a drótkerítés **5531 km** hosszú (ha hétszer ilyen hosszú lenne, körbeérné a földet), magassága 1,8 méter, s a föld alá is benyúlik, hogy a kutyák ne tudjanak alatta bejutni.

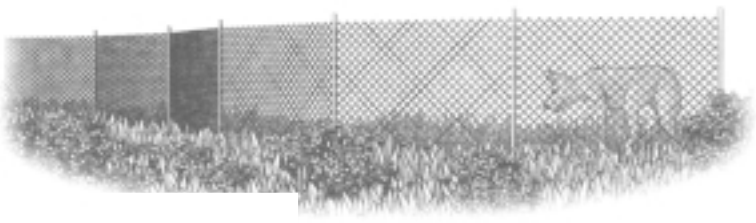

Közeledik a tavasz

Kedvenc évszakom a tavasz.
ha kisüt a nap, elviszi a havat.
Akkor lesz már jó világ,
ha kivirít a hóvirág.
Kinézek az udvarra:
virít a sok ibolya.

Varga Orsolya
3. oszt., Beregszász

Feledi Anna Sára
5 éves, Eger

Húsvéti vers

Húsvét másodnapján
locsolkodni jöttem.
A viruló rózsaszálhoz
íme, beköszöntem.

Köszöntöm a ház asszonyát
és a szép leányát.
Oly kedves, hogy e világon
nem találni párját.

Mondok e gyönyörűségnek
rengeteg sok bókot.
Cserébe nem kérek én mást,
csak egy édes csókot.

De ha néhány hímes tojást
raknak tarsolyomba,
áldást kérek az Istentől
a ház lakóira.

Parászka Emil
8. oszt., Mezőkaszony

Sztoljáruk Marianna
5. oszt., Beregszász

Tavaszi reggel

Egy szép kora reggel
kimentem a rétre.
Az arcomra sütött
a nap csodálatos fénye.

Éreztem a nárcisz
finom illatát,
hallottam a rigó
csodálatos dalát.

Trubás András
3.oszt., Beregszász

Ilnicki Alekszandra
6 éves, Bustyaháza

Ha iskolába járok

Ha iskolába járok,
írok, olvasok, számolok,
s a tanártól jegyet kapok.

Ha iskolába járok,
viselkedni tanulok,
s jó magaviseletű vagyok.

Ha iskolába járok,
egyszer majd ballagni fogok,
és egyetemre járhatok...

Ombódi Klára
6. oszt., Mezőkaszony

Sipos Dénes
10 éves, Salánk

Irka

Nagyon szeretem az Irkát olvasni,
mert sok jót lehet belőle tanulni.
Kisgyermekek kedvenc lapja,
nagyon örül, ha megkapja.
Vannak benne: mesék, versek,
érdekes történetek.
Mindig más színben pompázik,
mint a pipacs, úgy virágzik.
De jó barát ez az Irka,
minden gyerek csak ezt fújja!

Ilku Szabina
3. oszt., Aklihegy

Szülőfalum

Az én falum neve Gát!
Lehet, hogy másnak nem tetszik,
de ez az én falum,
és ő nekem a legszebb.

A szívem mindig hazahúz,
ha valahová elmegyek.
Itt laknak a barátaim,
akik szeretnek.

Lőrinc Róbert
Gát

Az én kutyám

Van egy kutyám,
Csöpi a neve.
Ha megeszi a tojást,
lerepül a feje!

Csulák Evelin
Gut

Tavaszi vers

Itt a tavasz,
végre már
kinyílik a sok virág.
Hóvirág a kiskertben
mosolyog a szemembe.
Ki erre jár, mind látja,
milyen szép a virágom.

Fodor Melinda
6. oszt., Dercen

Tavaszköszöntő

Szeretünk téged,
gyönyörű tavaszunk,
illatos virágaiddal együtt.

Szeretjük rügyeid,
illatos fáid,
szeretünk téged, gyönyörű tavaszunk!

****

Jön a tavasz

Jön a tavasz illatos virággal,
szagos nárcisszal és tulipánnal.

Tanítónak illatos ibolyát,
anyukának viruló tulipánt.

Gyerekek, örüljetek a tavasznak,
a legvidámabb évszaknak!

Farkas Gabriella
4. oszt., Mezővári

A hangya

A picinyke hangya
csak a földön járkált,
parányi fűszállal
hordta tele házát.
Ám egy nap a kökény
tetejébe mászott:
s azt hitte, hogy látja
az egész világot.

Engi Éva
Forgolány

Varga Orsolya
3. oszt., Beregszász

Veres Veronika
2. oszt., Ungvár

Tavasz

Itt a tavasz,
itt a tavasz,
itt a kikelet!
S minden gyerek
örvendezve
énekel veled.

Csirikusz Alekszandra
4. oszt., Tiszabökény

Kota Ádám
9 éves, Kaszony

Barátság

Szeretem a barátságot,
Mert jó és védtelen.
Hosszú az élet útja
De a barátság végtelen.

Járom az élet útját,
De sehol sem találom
Eltűnt a barátság
E világon?

Nincs oly dolog, mely
Tenálad nagyobb volna,
Ezért van az, hogy
A barátság nagyon ritka.

Bihari Brigitta
4. oszt., Rafajnaújfalu

Morvai Sándor
Beregszász

Mit kívánjak?

Mit kívánjak húsvét vasárnapján?
Békességet, csendességet,
netán sok-sok édességet?

Mit kívánjak húsvét hétfőjén?
Tulipánt, nárciszt, orgonát
vagy egy csokor ibolyát?

Nem kívánok egyebet,
sok-sok csókot,
kereket!

Árgyelán Éva
3. oszt., Beregszász

Postabontás

Orosz Dóra
12 éves, Dercen

Pénzel Tamás
11 éves, Ungvár

Komáromi Mónika
12 éves, Szernye

Levelezni szeretnének

Kálnyickij Viktor (Ungvári járás, 89500 Csap, Újvárosszéli út 5/7.)

Páva Erzsébet (Nagyszőlősi járás, 90355 Tiszabökény, Új út 23.) 12 éves. Kedvenc időtöltése a kerékpározás és a zenehallgatás.

Bihari Krisztina (Beregszászi járás, 90225 Rafajnaújfalu, Petőfi út 8.) 10 éves. Kedvenc tantárgya a matematika és a rajz.

Demeter Róbert (Beregszászi járás, 90225 Rafajnaújfalu, Puskin út 21.) 11 éves. Szereti az állatokat, szeret rajzolni.

Hajdu Gabriella (Beregszászi járás, 90225 Rafajnaújfalu, Béke út 61.) Kedvenc tantárgya a matematika.

Csirikusz Alekszandra (Nagyszőlősi járás, 90355 Tiszabökény, Mező út 41.) 10 éves. Kedvenc időtöltése az olvasás, kerékpározás és a tévézés.

Lengyel Zsuzsanna (Ungvári járás, 89500 Csap, Tisza út 50.) 13 éves, jól tanul. Hobbija az olvasás, a zenehallgatás, a keresztrejtvényfejtés és a tévézés. Szeret főzni. Kedvenc állata a kutya.

Sándor Nikolett (Ungvári járás, 89463 Nagydobrony, Csongor út 66.) Hobbija a szalvéta- és képeslapgyűjtés. Szereti a zenét.

Szanyi Edina (Ungvári járás, 89463 Nagydobrony, Király út 4.) 13 éves. Hobbija a szalvéta- és a matricagyűjtés. Szereti a zenét és a biciklizést.

Jancsi Szabina (Beregszászi járás, 90251 Mezőgecse, Ifjúsági út 30.) 13 éves. Hobbija a tévézés, zenehallgatás. Szeret olvasni. Kedvenc tantárgya a német nyelv.

Hajdu Nikolett (Beregszászi járás, 90213 Bótrágy, Széchényi út 51.) 11 éves. Szeret tanulni, szereti az állatokat. Kedvenc tantárgya az angol. Szívesen segít édesanyjának a házi munkában.

Marosi Kitti (Nagyszőlősi járás, 90355 Tiszabökény, Majakovszkij út 32.) 11 éves. Kedvenc tantárgya az ének és a rajz. Szeret kerékpározni, hímezni és énekelni. Gyöngyöket gyűjt. 11-12 éves lányok leveleit várja.

Marosi Fanni (Nagyszőlősi járás, 90355 Tiszabökény, Arany János út 1.) 9 éves. Kedvenc tantárgya a magyar nyelv és a magyar olvasás. Szeret zongorázni, táncolni és rajzolni. Hobbija a kerékpározás és az éneklés. Gyűjti a képeslapokat, a matricákat. Ígéri, hogy válaszol minden levélre.

Ábrány Zsolt (Beregszászi járás, 90224 Zápszony, Szőlőhegyalja út 30.) 12 éves. Barna szemű, barna hajú, 152 cm magas. Kedvenc tantárgya a matematika, a magyar irodalom, a rajz és a torna. Hobbija a lovaglás, a kerékpározás, a futball, és szereti az állatokat.

Sándor Marianna (Ungvári járás, 89463 Nagydobrony, Garb út 25.) 12 éves. Barna hajú, barna szemű lány. Hobbija a zenehallgatás, a futball, szeret táncolni. Gyűjti a szalvétákat, a képeslapokat. Kedvenc tantárgyai az angol, a testnevelés, a rajz és a matematika.

Nagy Alexandra (Nagyszőlősi járás, 90363 Feketeardó, Rákóczi út 68.) 10 éves. Kedvenc tantárgya a matematika és a rajz. Hobbija a zenehallgatás és az éneklés. Gyűjti a szalvétákat, a plüssjátékokat, a matricákat és a gyöngyöket. Kedvenc virágai: rózsa, tulipán, liliom, nárcisz, gyöngyvirág. 8-11 év közötti lányok és fiúk leveleit várja.

Az „Ül a tél a hegy tetején” című rajzpályázat eredményhirdetése

A pályázatra a meghirdetett határidőn belül 56 olyan pályamunka érkezett, amely megfelelt a pályázat kiírásainak. A sok szép rajz közül nehezen választott a bíráló bizottság, mert szívünk szerint minden pályázót díjaztunk volna. Ám a verseny azért verseny, hogy legyenek győztesek, így a zsűri hosszas töprengés után a következőképpen döntött:

Az I. korosztály helyezettjei:

1. Himinec Nándor (8 éves) Szernye
2. Nagy Anikó (7 éves) Kisdobrony
3. Orosz Éva (7 éves) Dercen

Különdíj: Tatár István (6 éves) Tiszabökény és Soós Emese (7 éves), Barta Dénes (7 éves) Szalóka

A II. korosztály helyezettjei:

1. Komáromi Mónika (12 éves) Szernye
2. Sípos Dénes (10 éves) Salánk
3. Ilku Szabina (9 éves) Aklihegy

Különdíj: Pénzel Tamás (11 éves) Ungvár és Orosz Dóra (12 éves) Dercen

A III. korosztály helyezettjei:

1. Mező Andrea (14 éves) Eszeny
2. Héder Karolina (14 éves) Tiszakeresztúr
3. Pataki Alexandra (13 éves) Forgolány

Különdíj: Oroszi Hajnalka (Gyula) és Szabó Edina (13 éves) Szalóka

Valamennyi díjazott a ***Dorcas AID Alapítvány*** ajándékát kapja.

Az Irka szerkesztőségének különdíját – egy karórát – a legszebb pályamunkával Mező Andrea nyerte el.

Himinec Nándor
8 éves, Szernye

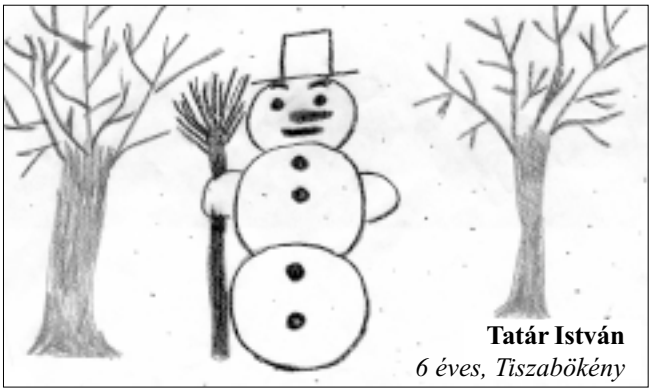

Tatár István
6 éves, Tiszabökény

Kérések, kívánságok rovata

Jó lenne, ha az Irka hirdetne egy pályázatot, hogy írhassunk a kedvenc költőnkről. A gyerekek nagyon szeretik az ilyesmit.

Dunyer Zsolt, Tiszabökény

Kedves Zsolt! Nagy öröm számunkra, hogy szereted az irodalmat. Következő számunkban találsz kedvedre való pályázatot. Addig is szívesen vennénk, ha legközelebbi leveledben beszámolnál kedvenc költődről.

A 2003/5. szám megfejtései:

14. oldal: A leggyakoribb mesezáró sorok: „Ma is élnek, ha meg nem haltak.” „Itt a vége, fuss el véle!” „Ennyi volt, mese volt, füle-farka benne volt.” „Aki nem hiszi, járjon utána!”stb.

15. oldal: A borz éjjeli állat.

17. oldal: Vidékünk legismertebb karácsonyi népszokásának, a betlehemezésnek a szereplői a következők: pásztorok, öreg, angyalok.

20. oldal: A jégvirág virágra emlékeztető kristályos jégképződmény fűtött helyiségek külső ablakainak belső felületén. A hideg ablakkal érintkező, párás, meleg levegőből kicsapódó vízpára finom levél és tű alakú kristályokban fagy rá az üvegre.

29.oldal: Egy költő–egy vers: Arany János: Családi kör

Betűrejtvény: 1. falu, 2. Elek, 3. történelem.

Más nem lehet, csak… A kérdőjel helyére a 8-as szám kerül.

Betűpiramis: a.) r, ra, ara, arany, kanyar, kanyaró, rókanyak.

b.) é, ég, rég, egér, régen, négert, rétegen, tengerész.

Számok Rómából:
VII-IV=III
V+VII=XII
XIII+VII=XX
vagy XII+VIII=XX
XV-VI=IX
VII+XI=XVIII
vagy VIII+X=XVIII
XIX-XVI=III

Könyvet nyert: Bonga Melánia (Szalóka), Kun Csaba (Som), Lénárt Julianna, Menyhárt Nikolett (Szernye), Nagy Nikoletta (Mezővári), Oroszi Hajnalka (Gyula), Illár Adrianna, Illár Dóra, Benedek Andrea, Zsgánics Vaszil (Rát) Nagy Nikolett (Som), Tóth Gabriella (Karácsfalva).

Miért?

Miért tüsszentünk?

Tüsszentésnél a garatunkat, orrunkat ingerlő vagy eltömő váladékot, port távolítjuk el. Amikor tüsszentünk, összes mell-, váll- és hasizmunk egyszerre összerándul. A levegő úgy süvít ki az orrunkon, mint a viharos szél. Akár 150 km-es sebességet is elérhet óránként. Aki náthás, zsebkendőbe tüsszentsen, mert megfertőzheti a többieket.

Tudod-e, hogy

a) az egyik legveszélyesebb növény a **Vénusz légycsapója?**
b) ennek a növénynek rojtos szélű levelein merev tüskék sorakoznak?
c) ha ezeket az érzékeny szőröket egy rovar megérinti, a levél hirtelen összecsapódik, így foglyul ejti az óvatlan állatot?
d) a másik hasonlóan veszélyes növény a **kancsóka?**
e) ennek levelei csőszerű üreget formálnak, s az itt illatozó édes nektár becsalja a csapdába a rovarokat?
f) a lefelé irányuló hegyes szőrök megakadályozzák a rovart abban, hogy kimásszon?

Kukta Peti, Kukta Panni

Nem csak lányoknak!

Mindenki kedvence

Kicsit időigényes (55 perc az elkészítési ideje + amíg kihűl), de nagyon finom csemege

Hozzávalók:
6 dl tej, 1 csomag főzni való vaníliás pudingpor, 10 evőkanál cukor, 10 evőkanál zabpehely, 2 evőkanál mazsola, 2 evőkanál porcukor

1 dl tejben elkeverjük a pudingport és 5 evőkanál cukrot. Egy kis lábasba beleszórjuk a maradék cukrot és világosbarnára pirítjuk (karamellizáljuk). Felöntjük 5 dl tejjel, és ha elolvadt benne a karamell, belecsorgatjuk a tejes pudingport. Állandóan keverjük, amíg felforr és besűrűsödik.

Levesszük a tűzhelyről, beleforgatjuk a zabpelyhet és a mazsolát. Kissé hűlni hagyjuk, majd poharakba töltve a hűtőbe tesszük. Ha megdermedt a teteje, egy papíron szív alakú lyukat vágunk, és azon át porcukrot szórunk a tetejére. Reggelire vagy uzsonnára tálaljuk.

Jeles évfordulók Magyarország történetéből

Április 14.

1849. április 14-én nagy jelentőségű ülést tartott a magyar parlament a Debreceni Református Nagytemplomban. Ezen terjesztette elő Kossuth Lajos a Magyarország függetlenségének kimondására és a Habsburg–Lotharingiai-uralkodóház trónfosztására vonatkozó javaslatát. Kossuth indítványát a képviselők közfelkiáltással fo-

Kossuth Lajos (1802–1894)

gadták el. A Függetlenségi Nyilatkozat leszögezte: „Magyarország a vele törvényesen egyesült Erdéllyel és hozzá tartozó minden részekkel és tartományokkal egyetemben szabad, önálló és független európai státusnak nyilváníttatik.” Az országgyűlés egyben Kossuth Lajost kormányzó-elnökké, azaz ideiglenes államfővé választotta. A Függetlenségi Nyilatkozat elfogadása az 1848–49-es forradalom és szabadságharc csúcspontja volt.

Növény és hal kapcsolata az akváriumban

Az élőlények a légzés során oxigént használnak fel, és széndioxidot bocsátanak ki. A legtöbb víziállat és -növény csak a vízben oldott oxigént tudja hasznosítani.

A vízinövények asszimilációjuk során a vízben oldott széndioxidot zöld színtestjeik (klorofill) segítségével és fényenergia felhasználásával saját szervezetük bonyolult felépítésű anyagaivá képesek átalakítani. Az asszimilációnak nevezett folyamat során a növények a szervetlen széndioxidot alakítják át összetett szerves vegyületekké, zsírrá, keményítővé, fehérjévé, miközben oxigént szabadítanak fel. Az így felszabaduló oxigént azután mind a halak, mind pedig a növények légzésükhöz használják fel. A kellően megvilágított növény jóval több oxigént fejleszt asszimilációja során, mint amennyit önmaga a légzés alkalmával felhasznál. Ha a medence nem kap napi 10-12 órán át természetes, kellő erősségű megvilágítást, akkor azt mesterséges fénnyel kell pótolni. A mesterséges fénnyel a növények napi asszimilációs tevékenysége szabályozható. Így nem vagyunk kitéve a borult időben, ősszel, valamint télen sokszor bekövetkező hirtelen halpusztulásnak, amit az okoz, hogy a növények fény hiányában csak lélegeznek, és ezzel csökkentik a halak számára felvehető oxigénmennyiséget.

A halak számára felhasználható oldott oxigén mennyiségét a különböző bomlási folyamatok során rendkívül gyorsan szaporodó apró egysejtűek nagymértékben csökkentik, olyannyira, hogy az hirtelen halpusztulást is okozhat. Ezért az akváriumból haladéktalanul el kell távolítani az esetleges táplálékmaradványokat, az elhalt növényi részeket, valamint az elhullott halakat. A szerves anyagok bomlása során erősen mérgező kénhidrogén gáz (H_2S) is keletkezik. Ez önmagában – oxigénhiány nélkül is – a halak pusztulását okozhatja.

Az akváriumba telepített halak száma és a növényzet meghatározott arányban álljon egymással. Ha a növényzet túl ritka, csak csekély mennyiségű oxigént képes fejleszteni, és a felhalmozódó légzéstermékeket nem képes feldolgozni. Ha túl sok a növény – erős világítás hatására oxigén-túltelítettség keletkezhet, ami a fiatal halakra veszélyes.

A legsúlyosabb hibát általában az okozza, hogy az űrtartalomhoz képest túl sok halat telepítünk be egy-egy akváriumba. **J.E.**

Figyelem! Pályázat!

Több olvasónk kérésére az Irka fogalmazáspályázatot hirdet három korosztály számára.

I.: felső korhatár 8 év (maximum 1 oldal)
II.: felső korhatár 12 év (maximum 2 oldal)
III.: felső korhatár 15 év (maximum 3 oldal)

A pályázat témája: ***Az én iskolám*** vagy ***Az én osztályom.***
Beküldési határidő: **2004. május 10.**

Húsvéti ablakdíszek

Kartonlapra ragasztjuk a színes papírból készített hímes tojást, nyuszit vagy egy szép tavaszi virágot. Az így díszített ablakok nappal bennünket gyönyörködtetnek, ha rásüt a nap, este a járókelők örülnek, ha rápillantanak, amikor a belső világítástól díszesek, hangulatosak.

A mi nyelvünk

A magyar nyelv feléledése

(Részlet)

Magyar nyelv! Édes nemzetemnek nyelve! Teáltalad szólaltam én meg legelőször, teáltalad hangzott először az én füleimbe az édes anyai nevezet, te reszkettetted meg a levegőeget, amelyet legelőször szívtam, az én bölcsőm körül, te töltötted bé azt az én nevelőimnek, az én hazámfiainak s az engemet szeretőknek nyájaskodásaival, teáltalad kérte az én csecsemőszám a legelső magyar eledelt, a te darabolt ízecskéiden kezdettek kifesleni az én gyermeki elmémnek első ideái, mint a született hajnalnak apró sugarai, mikor a világosság lenni kezd. Azóta, mind a mai napig is, az én ifjúságomnak változó sorsú napjaiig, édesebben hangzott terajtad az életnek közbeszéde s a pajtásságnak édes szava. Az én elmémnek gondolata mindenkor feljebb emelkedett teáltalad, mint más idegen nyelvek által, s a te kedves tolladból kicsorgott írásokban több örömet találtam, mint az idegeneknek legtanultabb munkáiban.

Csokonai Vitéz Mihály nyomán

Szurkos fazék

Finn játék

Ez a játék az egyszerű és a minden népnél ismert *kendődobás* finn megfelelője.

A játékosok alkotta kör a *szurkos fazék,* a játékosok a *krumplik*, a kör mögött járó a *szakács*. Aki nem veszi észre a háta mögött leejtett kendőt, beáll a kör közepébe. Ha már egy kivételével mindnyájan a körbe kerültek, akkor a szakács egy fadarabbal a játékosok, azaz a krumplik két felfújt arcát „megszurkálja”, hogy megállapítsa, „puhára főttek-e?” Így módjában van tetszés szerint néhány játékost újra kiengedni, akikkel a játékot ismét folytatja.

Grúz ugróiskola

A grúziai fiatalok kedvelt játéka, igen jól fejleszti az ügyességet, gyorsaságot és a reflexeket. Szükséges hozzá tíz egyméteres vagy annál valamivel kisebb fapálca. Ezeket sík terepen egymástól 50 centiméterre párhuzamosan a földre helyezik. A sor két végén újabb két méterre egy-egy lapos követ helyeznek el. A játékos az egyik kőhöz, a „kezdőkő”-höz áll, innen kezdi az ugrálást. Különböző gyakorlatokat kell végrehajtania, s ezek egyre nehezebbek.

1. Fél lábon ugrál úgy, hogy az egyes pálcákat jobbról-balról megkerüli, vagyis „végigszlalomozik” a pályán, egész a másik kőig, majd vissza. Másik lábát egyszer sem szabad letennie.

2. Az előző gyakorlatot most a másik lábával hajtja végre.

3. Fél lábon elugrál az egyik kőtől a másikig, majd vissza, úgy, hogy a botokat középen keresztülugorja. Lábat váltani itt sem szabad, s a pályán úgy kell végigmenni, hogy minden lábnyoma az előzővel párhuzamos legyen. Az utat oda-vissza megteszi.

4. Fél lábon végigszlalomozik a pályán, mint az első gyakorlatban, de most oldalt ugrál úgy, hogy minden lábnyoma az előzővel párhuzamos legyen. Az utat oda-vissza megteszi.

5. Páros lábbal ugrálja át botokat oda és megfordulva vissza.

6. Az előző gyakorlatot hátrafelé hajtja végre; itt csak egyszer szabad érintenie a két bot közét.

7. Páros lábbal ugrál előre, kőtől kőig és vissza, de most úgy, hogy egyszerre két pálcát ugrik át. A sorrend ekkor így alakul: a kezdőkőtől a második pálca elé, onnét a harmadik, ötödik, hetedik és kilencedik mögé, majd a tizediken át a túlsó kőhöz és ugyanígy vissza.

Versenyszerűen játsszák, és előre megállapodnak, hogy egy vagy több fokozatot csinálnak végig, esetleg mindegyiket. A játék azonban minden esetben időre megy, s aki hamarabb teljesítette az előre meghatározott fokozatokat, az nyert.

Számportrék

Melyik fej mennyit ér ?

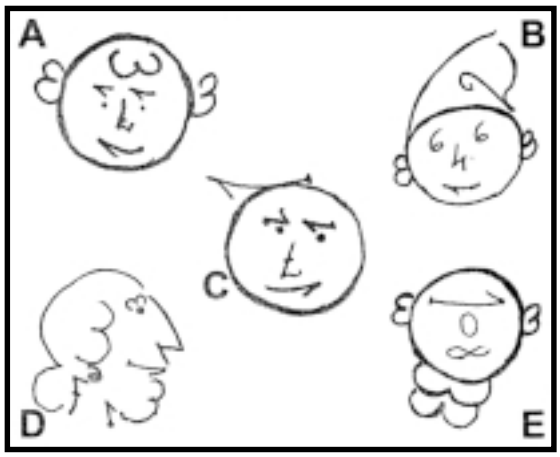

Szókereső

A betűrejtvényben több fogalmat rejtettünk el a geometria világából. Keresd őket vízszintesen, függőlegesen és átlósan, minden irányban! A megtalált szavak közül írj le legalább ötöt!

E	B	Z	A	K	P	O	N	T
Ö	L	Y	Ó	D	S	F	U	H
G	Ú	L	A	Q	P	Y	W	G
C	T	Ü	Ü	G	R	M	Ö	K
Á	Z	X	H	P	A	Z	I	V
D	R	F	U	J	S	Á	N	Ó
L	I	K	Ü	M	U	Z	Á	R
H	Y	Ö	O	D	G	X	I	P
S	I	R	G	É	Á	L	L	S
N	Á	S	Ö	B	R	U	Á	Z
H	O	K	S	Í	K	F	N	Ö
V	O	N	A	L	B	I	N	G

Betűrejtvények

Kakukktojás

A 6 halacska közül egy nem illik a sorba. Melyik és miért?

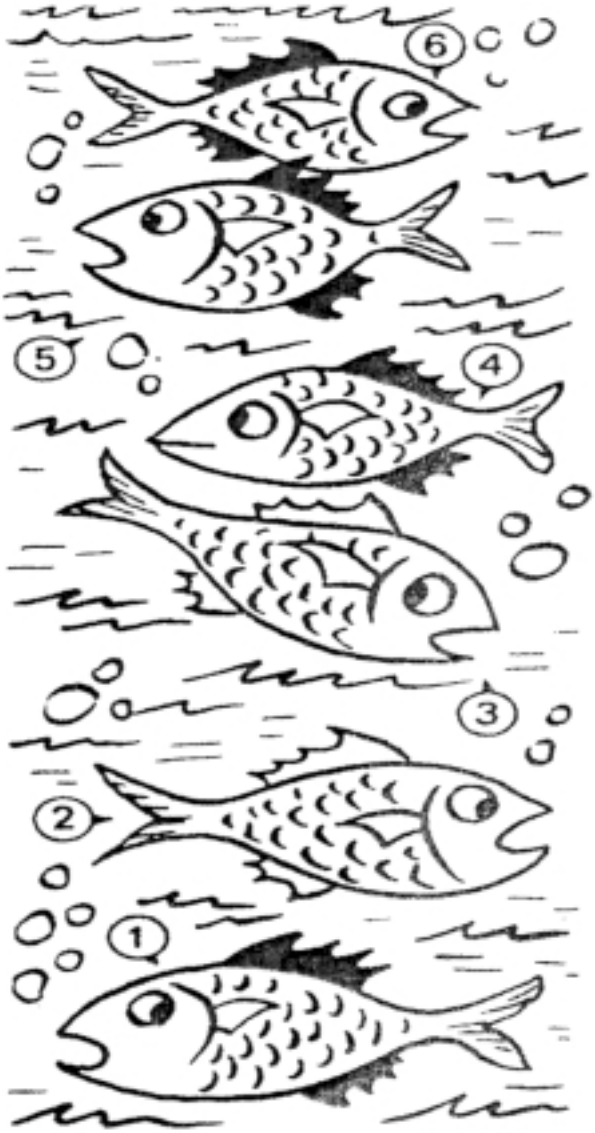

Mi a foglalkozásuk?

Az itt látható nevekből kell megállapítanod a felsorolt személyek foglalkozását! Ezt úgy éred el, ha az adott név betűiből valamilyen foglalkozás elnevezését próbálod kirakni.

1. N. Garay Márta
2. Dr. Szitt Ernő
3. Hovik Antal
4. Kassa Piri
5. Srég Zoltán

Beküldési határidő: 2004.május 5.

Tündérujjak

Húsvéti nyuszi

A hímes tojás mellé készíthetsz más meglepetést is vendégeidnek. Ajándékozhatsz színes nyuszikat mindenkinek a tányérja mellé, s a hímeseknek is készíthetsz vidám papír tojástartót.

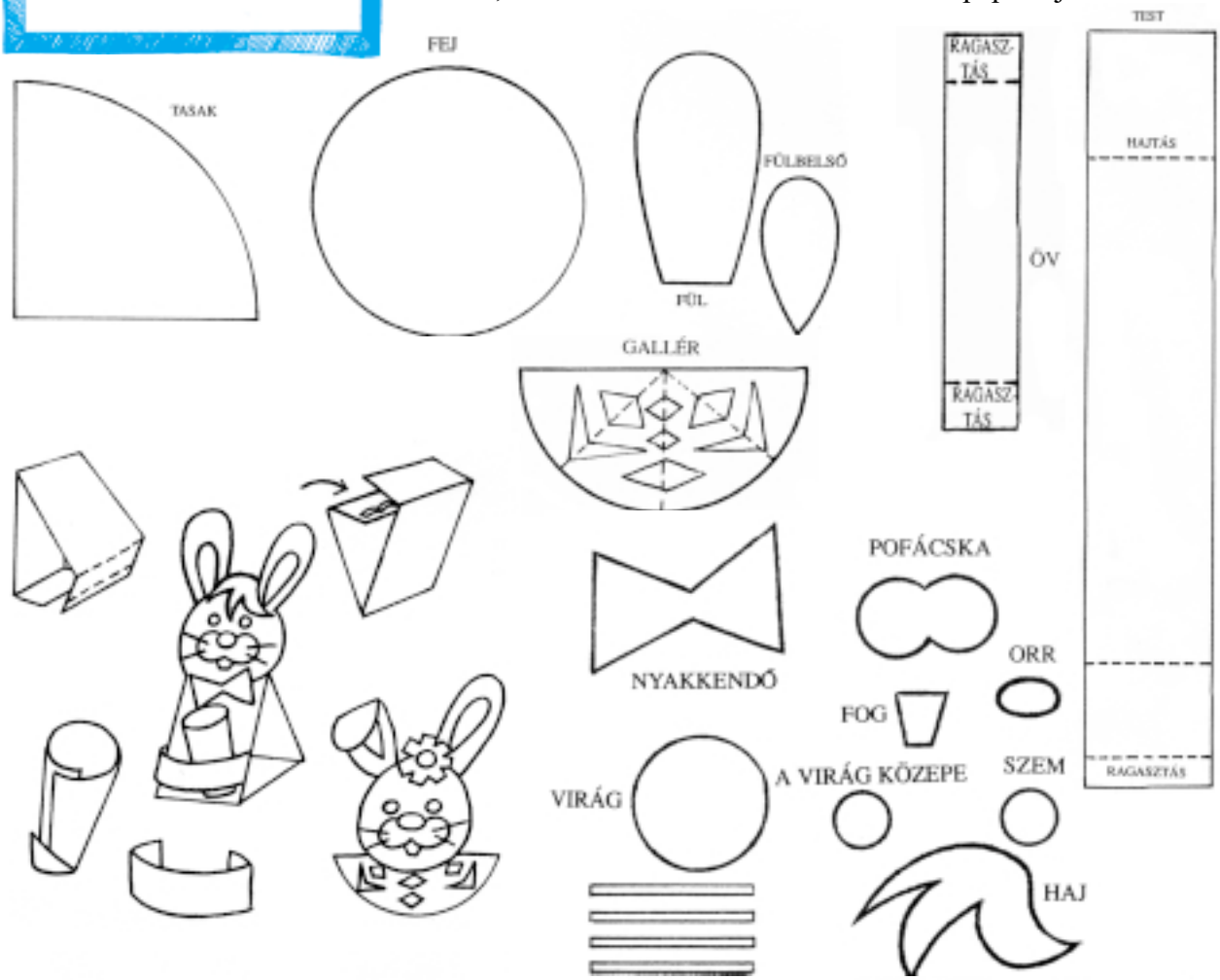

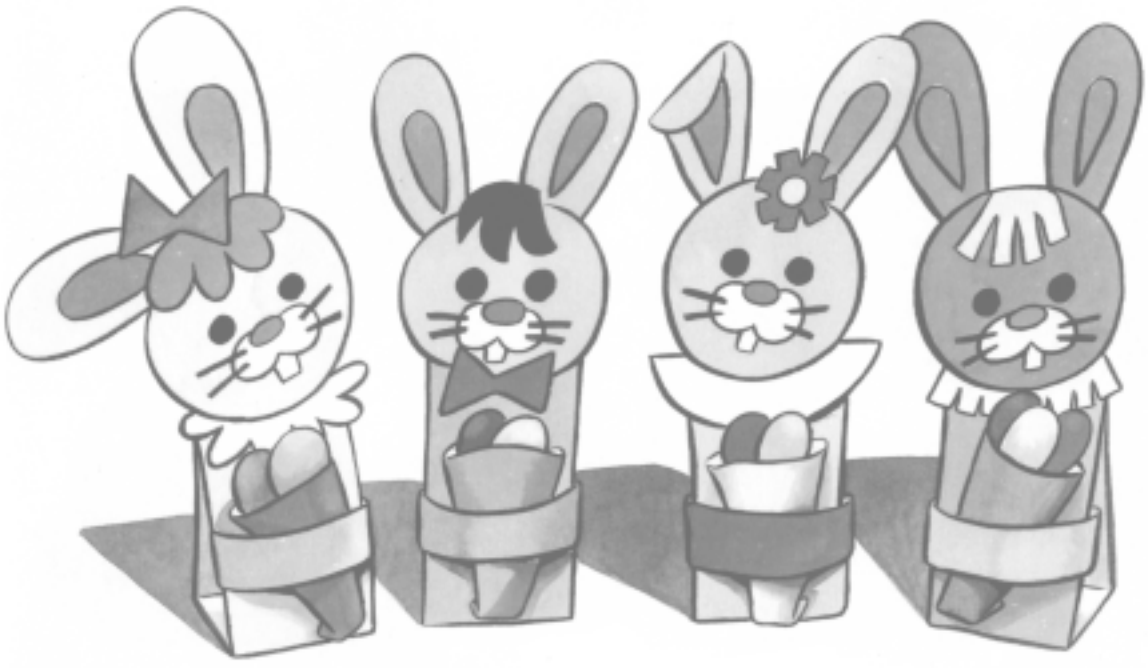

Móra Ferenc

Fecskehívogató

–Villásfarkú fecskemadár,
Jaj, de régen várunk!
Kis ibolya, szép hóvirág
Kinyílott már nálunk!

– Fátyolszárnyú kis méhecskék
Zúgva-zöngve szállnak,
Cifra lepkék, kék legyecskék
Ide-oda járnak.

– Rózsa, rózsa, piros rózsa
Nyitogatja kelyhét.
Itt a tavasz, lessük, várjuk
A csicsergő fecskét.

Kassák Lajos

Tavaszi játék

Szél boszorka
megint tombol,
forgó tölcsért
kavar porból.

Ég és föld közt
semmin hintál,
megtépi a
rózsák szirmát.

Girhes szúnyog,
vízibolha
bemenekül
a bokorba.

Legmélyén a
fűzbozótnak
hűs levéllel
takaródznak.

Gazdag Erzsi

Itt a tavasz

Itt a tavasz
Tudod-e?
Leheletét érzed-e?

Virágszájjal
Rád nevet
Virágszájú
Kikelet.

Rád füttyent a
bokorból
Füttyös madár torokból.

Rügyes ággal meglegyint,
S érzed, tavasz van megint.

Locsolóversek

Azt csicsergi a kis fecske
Odakinn a házereszbe,
Itt lakik egy kicsi lányka,
Ingó-bingó rózsaszálka.
Rózsavizet hoztam neki,
Engedjétek meglocsolni.
Nem kívánok érte mást,
Csak egy szép piros tojást!

Szépen kérem az anyját,
Adja elő a lányát,
Hadd locsolom a haját,
Hadd nőjön nagyra,
Mint a csikó farka,
Még annál is nagyobbra,
Mint a Duna hossza!
Szabad-e locsolni?

Melyik ünnephez kötnéd a képeket?

A képen látható tárgyak és állatok más-más ünnephez köthetők. Találd ki, melyek ezek az ünnepek! Vajon miért jelképeik ezen ünnepeknek az itt látható tárgyak és állatok?

Mondókák

Ess, ess, esőcsepp,
szomjas a föld, itasd meg!

Fúj a szél, meleg szél,
jön a tavasz, fut a tél.

Gyere, tavasz, várva várlak,
hozz zöld ruhát fűnek, fának!

Azt mondják a cinegék:
itt a tavasz, nyitni kék!

Csigabiga, gyere ki,
Ég a házad ideki.
Kapsz tejet, vajat,
Holnapra is marad.

Gólya bácsi, vaslapát,
hozzál nekem kisbabát!

Szállj le lepke, babot adok,
Ha megetted, többet adok!

Katicabogárka,
Szállj fel az égbe,
Hozzál onnan napfényt
Arany tekenőbe.
Zárd be a hideget,
Hozd le a meleget,
Katicabogárka!

Kakukkmadár, mikor lesz nyár?
Majd, ha apád kaszálni jár!

Készítsetek pitypangos szobadíszt!

Tavaszi hangulatot varázsolhattok a szobába ezzel a könnyen elkészíthető kis dekorációval. Színes papírból vágjátok ki a virágcsokrot – kétszer. Ragasszátok össze. Fehér kartonból vagy rajzlapból vágjátok ki a kis „ejtőernyőket” is, majd vékony fonálon függesszétek fel egy enyhén meghajlított drótdarabra. Kérjétek felnőtt segítségét, ha nehéznek találjátok. Jó szórakozást!

Találós kérdések

Ősszel délre repül,
tavasszal tér vissza,
ereszünk lakója,
fészkét igazgatja. Mi az?
(Fecske)

Ficsereg, csicsereg,
villás farka
tavaszt lenget. Mi az?
(Fecske)

Vigyázz vele, nagyon ravasz,
hamar becsap – ő a …….
(Tavasz)

Erdőn lakom, hóban élek,
még az árnyéktól is félek.
Ellenségem a vadász,
szemem piros faparázs.
(Nyúl)

Nyáron füvet eszik,
télen a szegen áll.
Harkályorrú,
nem madár.
(Kasza)

Éjjel-nappal jár,
de mindig egy helyben áll.
(Óra)

Hasa vászon,
háta bársony,
feje bot,
farka villa.
(Fecske)

Hol volt, hol nem volt,
magasan volt, zsemle volt.
Sarló lett és kifli lett,
ki tudja, hogy mi lehet?
(Hold)

Nincsen szárnya, mégis repül.
Fákon, bokrokon hegedül.
Ha nem repül, nincsen sehol,
de mégiscsak van valahol.
(Szél)

Madarak szállnak szárnyak nélkül,
fára ülnek lábak nélkül.
Jött egy király Napkeletről,
mind megette szája nélkül.
(Hópelyhek és a Nap)

Alekszej Tolsztoj

A kérkedő nyúl

Élt az erdőben egy nyúl. Jól él nyáron, semmi gondja, hej, de télen sanyarú a sorsa – szérűre kell mennie, onnan zabot csennie.

Elmegy egyszer egy parasztthoz, parasztember szérűjére – ott van már egy falka nyúl. A mi nyulunk így beszél:

– Nem bajuszkám van, araszos bajszom, nem lábacskám, roppant mancsom, nem fogam van, agyaram van. Nem félek én senkitől!

Elfecsegték a nyulak a holló nénének, mivel kérkedett a társuk. Az pedig a nagy kérkedő keresésére indult. Rá is talált egy fa tövében. Megijedt a nagylegény.

– Holló néne, ó, jaj nekem! Soha többé nem kérkedem.

– Halljam, hogy kérkedtél!

– Nem bajuszkám van: araszos bajszom, nem lábacskám: roppant mancsom, nem fogam van: agyaram van.

Megcibálta szelíden a holló:

– Ne dicsekedj máskor!

Egyszer a holló a kerítésre telepedett, a kuvaszok megtámadták: húzták, tépték, rázták, cibálták. Meglátta ezt a mi nyulunk: „Segítek én rajta!" – gondolta magában. Felszökkent a dombra és ott békésen megállott. A kuvaszok észrevették, odahagyták a holló nénét, s a nyúl után eredtek. Elröppent a holló, fel a fára. A nyúl meg elszaladt a kuvaszok elől. Találkozott nemsokára ezzel a nyúllal a holló néne, s lekiáltott neki:

– Nem kérkedő vagy te, hanem igazi vitéz vagy te!

Bartócz Ilona

Mese a kíváncsi békákról

A börzsönyi hegyek közt, sűrű erdő szélén, egy piros tetős házban élt három kislány. A piros tetős ház mellett mély kerekes kút állt. Ebben az öreg kútban lakott három zöld kisbéka meg a mamájuk.

A három kislány és a három kisbéka egyformán kíváncsi természetű volt. Egy meleg nyári délutánon csikorogva ereszkedett le a kerekes kút vödre. A kisbékák: Kvik, Kvak és Kvuk kíváncsian lesték. A vödör megállt a víz tükre felett, a békák pedig a vödör peremére ugrottak.

– Utazzunk fel! – kiáltott Kvik és Kvak.

– Jaj, én nem hagyom itt a mamámat! – szeppent meg a legapróbb kisbéka, Kvuk.

De Kvik és Kvak világot akart látni.

A vödör megindult fölfelé, majd zökkenve megállt. A három kislány ujjongott:

– Kisbékák! Hozzánk jöttek! Ó, de szépek!

– Befőttesüvegbe rakjuk mind a kettőt, apró létrát is teszünk az üvegbe és szorosan lekötjük. A békák majd fölmásznak a létrán, ha jó idő jön; és megbújnak az üveg aljában, ha vihar lesz! – mondta a legnagyobb kislány.

Kvik és Kvak ijedten nézett össze. Méghogy ők bezárva éljenek? Időjárást jósoljanak? Egymásra pillantottak, aztán egy bátor fejesugrás a vízbe, és hazatértek az öreg kút mélyére.

A három kislány csalódottan nézett utánuk.

– Gyáva békák – mondta a legnagyobb.

– Talán a mamájuk hívta őket haza – szólt a középső.

„Vagy a testvérkéjük" – gondolta a legkisebb.

Ötletek a húsvéti tojás díszítéséhez
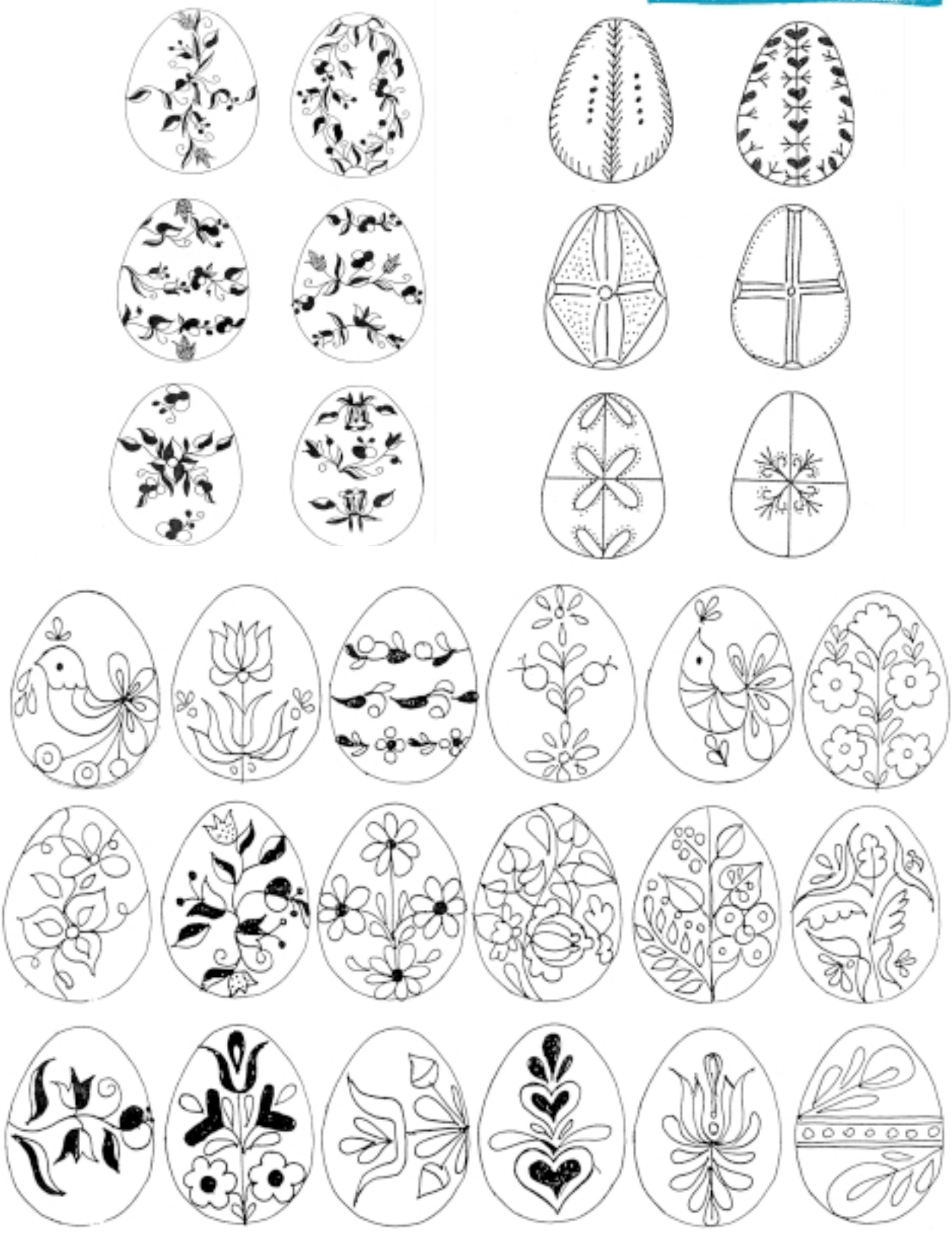
Tündérujjak